

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
Birtokmegosztás Erdélyben. I. Dr. Fellner Frigyes	367
Az erdélyi magyar fajta szarvasmarha és tejtermelésünk. Dr. Szentkirályi Akos	368
Adatok a tuberkulin vizsgálatokhoz. Ujhelyi	369
Lárcza:	
A honfoglaló magyarok állattenyésztése. IV. Brummel Gyula	368
Irodalmi szemle:	
Külföldi lapokból. É.	371
A mi állatkiállításunk	372
Vegyes közlemények	373
Közgazdaság, üzlet, forgalom:	374
Agrárius kereskedelmi kamara. é	374
Szerkesztői üzenetek	374
Hirdetések	

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító.

József főherceg Ő cs. és kir Fensége
udvari szállítója, a román király Ő Felsége
udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem
Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb
király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp
szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége
udvari szállítója

magkereskedése
(28)

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Birtokmegosztás Erdélyben.

(I.) Abból az érdekes számtömegeből, — a mely a magyar korona országai mezőgazdasági statisztikájának negyedik kötetében van felhalmozva és a mely mezőgazdasági viszonyaink behatóbb megismerésére pozitív alapokat nyujtván, hivatva van a magyar földbirtok- és földhitelpolitika terén még megoldásra váró törvényhozási feladatoknak irányt és határt szabni; — óhajtunk egy pár érdekesebb adatot az erdélyi megyék szempontjából kiszedni és megvilágítani.

A gazdaságok összes területéből esett:

	Magyarországon	Erdélyben
1 holdon aluli gazdaságokra	0·63%	0·52%
1—5 holdas „	5·21 „	6·16 „
5—10 „ „	9·00 „	11·95 „
10—20 „ „	14·64 „	20·48 „
20—50 „ „	16·31 „	21·93 „
50—100 „ „	6·55 „	6·81 „
100—200 „ „	3·81 „	3·74 „
200—500 „ „	5·48 „	5·40 „
500—1000 „ „	6·08 „	4·71 „
1000 h.-on felüli „	32·29 „	18·30 „

Könnyebb áttekinthetőség céljából négy kategóriába csoportosítva a gazdaságokat és egybevetve a német birodalmi viszonyokkal azt látjuk, hogy a gazdaságok összes területéből esett:

	Magyarországon	Erdélyben	Németbirodalomban
törpe gazdaságra (—5 holdig)	5·84%	6·68%	8·82%
kis gazdaságra (5—10) holdas)	46·50 „	61·17 „	57·15 „
közép gazdaságra (100—1000 holdas)	15·37 „	13·85 „	23·72 „
nagy gazdaságra (1000 holdon felül)	32·29 „	18·30 „	10·31 „

Egy pillantás ez adatokra és látjuk, hogy mennyivel egészségesebb a gazdaságok megosztása a Németbirodalomban, mint nálunk. Erdély mutatja a legkedvezőtlenebb képet. Az egészséges birtokmegosztás feltételezi ugyanis, hogy a kiscgazdaságok szolgáljanak széles alapul a tekintélyes számú középgazdaságoknak, a melyeket a kiterjedésben csekélyebb nagy gazdaságok kövessenek. Erdélyben mit látunk? Hogy a középgazdaságokat, a közép birtokos osztályt teljesen háttérbe

szorítja egyfelől és tulnyomólag a kisbirtokos osztály, másfelől a nagybirtok. A középbirtok Magyarországon, de főleg Erdélyben két oldalról őrlődött; részben kisbirtokokká porlódott, részben a nagybirtokokba szívódott fel.

Sajnos, hogy a magyarországi és erdélyi középbirtokok szétforgácsolásának fejlődését statisztikai adatokkal nem mutathatjuk ki. A hatvanas évek végén a magyar pénzügyministerium által, a földadó kataszter alapján, a birtokok összes számáról és nagysági tagozatáról készített kimutatás céljainak nem felel meg. Két okból. Először, mert e kimutatás birtoktestekre és nem gazdaságokra vonatkozik, az adatok tehát különböző természetűknél fogva összehasonlításra nem alkalmasak; másodsor és főleg, mert az említett harmincz év előtti kimutatás megyénként részletezve nem tétetett közzé, csak Keleti Károly hozta nyilvánosságra a végeredményt feltüntető adatokat.

De a fent kimutatott eredményt, hogy a középbirtok Magyarországon, de főleg Erdélyben pusztul, hogy az apró birtokok és nagybirtokok gyarapodtak és a középbirtokokból táplálkoztak, ezeket emésztették, — megerősíthetjük azokból az adatokból is, a melyek arra utalnak, hogy a gazdaságok összes számából esett:

törpe gazdaságokra	53·57%	46·80%
kis „	45·44 „	52·44 „
közép „	0·83 „	0·68 „
nagy „	0·16 „	0·08 „

Erdélyben tehát viszonylag még kevesebb a középbirtok, mint Magyarországon. Ez az egyik tény, a mit megállapíthatunk.

A másik az, hogy Magyarországon a birtokfeldarabolás nagyobb, erősebb, mint Erdélyben. Mert míg a törpe gazdaságok Erdélyben az összes erdélyi gazdaságoknak csak 46·80%-át teszik. addig a magyarországi gazdaságoknak 53·57%-a esik a törpe gazdaságokra, jöllehet, hogy Erdélyben a törpe gazdaságok, kisebb arányszámuk daczára viszonylag nagyobb területet foglalnak el, a mennyiben Erdélyben az összes gazdaságok területéből 6·68%

A Zalaithnai kénkovand

ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára alánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-nál alóli megrendelést legelőzszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet“ raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

esik a törpe gazdaságok területére, míg Magyarországon csak 5.84%.

Ha a törpe gazdaságokban Magyarország tulszárnyalja Erdélyt, viszont a kisgazdaságokban Erdély mutat viszonylagos többletet. Míg ugyanis Magyarországon a gazdaságok összes területének 46.50%-a esik kisgazdaságokra, addig Erdélyben a kisgazdaságok az összes erdélyi gazdaságok területének 61.17%-át teszik. A kisgazdaságok tulsulya Erdélyben főleg arra vezetendő vissza, hogy az erdélyi vármegyék földje tulnyomóan hegyes és erdős és így csak szűk tért enged a tulajdonképeni mezőgazdasági művelésnek, a mi a nagy mezőgazdasági birtokok alakulását megnehezíti. Nem szabad figyelmen kívül hagyni az erdélyi vármegyék népességének faji sajátosságát sem, nevezetesen, hogy a szászok birtokviszonyainak alapját az erős parasztbirtok képezi, melyet az oláhság nagymérvű előnyomulása és érvényesülése sem volt képes eddig felforgatni.

Ezek az adatok utalnak a magyar földbirtokpolitika feladataira. Korlátozandó úgy Magyarországon, mint Erdélyben a földbirtokok további feldarabolása és szaporítandó a középbirtok. A súlypont Magyarországon a birtokfeldarabolás korlátozására, Erdélyben a középbirtok szaporítására fektetendő.

A földbirtokpolitika itt kijelölt feladatainak két nagyjelentőségű intézmény tenne nagy szolgálatot: a törzsörökösödési jog és a járadékirtok.

Dr. Fellner Frigyes

(Befejező közlemény következik.)

Az erdélyi-magyar fajta szarvasmarha és tejtermelésünk.

(Szentkirályi Ákos dr. gazd. tanint. igazgató előadása a s.-sz.-györgyi jun. 5-ki gazdaértekezleten.)*

A statistika bizonyossága szerint az erdélyrészi vármegyékben összesen:
1.164.476 szarvasmarha,

* Az értekezleten fölvevett saját jegyzeteink nyomán.

T Á R C Z A.

A honfoglaló magyarok állattenyésztése.

Irta: Brummel Gyula.

IV.

A rómaiak új lofajtákat telepítettek meg e földön, mert mindenféle való hadakozásaik olyan nagyszerű zsákmányai között, bizonyára értékes fajú lovakat is szereztek, s hogy már azon időben Magyarországnak kitűnő legelői voltak, azt bizonyítja azon körülmény, hogy *Julius Caesar* is itt legeltette állatjait. Legalább *Odo de Diogilo*, a ki 1147-ben VII. Lajos francia királyt Konstantinápolyba kísérte, ezen utjáról és Magyarországról irt naplójában megemlíti, hogy látta Magyarországon *Julius Caesar* legelőit (pabula *Julii Caesaris*) a mit egyébként *Anonymus* is megemlíti »facto Hungariae-Magnae« és »Pascua Romanorum«-ról írván.

De ha *Julius Caesar* valószínűleg a Gall háború zsákmányából sok nyugoti fajú lovat legeltetett is e téreken, nem kell azt hinnünk, hogy ez lett volna az első nyugoti ló-invázió Magyarországra, mert Kr. sz. előtt 400 évvel indult meg Galliából a Kelta kivándorlás s ezen népek közül sok törzs telepedett itt meg, a kik magukkal hozták ottani kulturájukat, s bizonyára intenzív állattenyésztésre és gazdálkodásra mutat nálunk, a mit róluk *Varro* irt (De re nasica lib. I. 7.) hogy t. i.

190675 ló,

2129 számár,

158 öszvér,

117637 kecske,

771001 sertés,

1.650662 juh iratott össze 1895

évben.

Ha átlagos értéket véve egy szarvasmarhát 100, egy lovat 200, egy számarat 30, egy öszvért 50, egy kecskét 12, egy sertést 40, egy juhot pedig 12 koronával számítunk: kitűnik a felsorolt számokból, hogy míg szarvasmarhánk kerek számban 116 millió korona értéket képviselt, a többi állatokban összesen csak 90 millió koronát érő volt. Joggal állíthatom tehát, hogy állattenyésztésünk legnevezetesebb ága a szarvasmarhatenyésztés.

Legújabb állatstatistikánk a házi állatoknak a birtokok szerint való eloszlása kérdésére is jól tájékoztató feleletet ad s ebből megtudjuk, hogy összes szarvasmarhánknak sokkal több, mint fele (798.507) a *kisgazdák* (5—100 holdja) *istállóiban él*. A törpe gazdaságok (5 holdig) 217.908 szarvasmarhát táplálnak, a közép gazdaságokban (100—1000 holdig) 59584, a nagy gazdaságokban (1000 holdon felül) pedig 37839 szarvasmarha fogasztja a takarmányt. Ezek a számok meggyőzően bizonyítják, hogy szarvasmarhatenyésztésünk alapja a *kisgazdaságokon* nyugszik. Jól tudjuk ezt mindannyian statistika nélkül is; tudjuk és állítjuk, hogy szarvasmarhatenyésztésünk jövője a kisgazdaságok jövőjétől függ s valódi lendületet csak a kisgazdák helyzetének javulásával, értelmességének fejlődésével fog kapni.

Áttérve feladatomban tulajdonképeni részére, előadásomat az erdélyi magyarfajta szarvasmarha — röviden szólva a magyar szürke-marha — tenyésztéséről azokkal a számokkal és szavakkal kezdem, melyeket »A magyar korona országai mezőgazdasági statistikája« első részében az »Általános jelentés« 114-ik oldalán olvashatók:

	magyar fajta szarvasmarha		nem magyar fajta szarvasmarha		bival	
	drb.	%	drb.	%	drb.	%
1884-ben volt hazánkban	3.819.898	78.29	989.495	19.26	119.645	2.45
1895-ben volt hazánkban	3.756.137	64.44	1.940.303	33.29	132.578	2.27
	-63.761	-1.67	+1.000.808	+106.52	+12.933	-10.81

»E számok szarvasmarha tenyésztésünk gyökeres átalakulásáról szólnak. A magyar fajta szarvasmarha megfogyott, a nyugati fajta ellenben több mint megkétszereződött. A változtatás nem mindenütt okszerű; ott a hol indokolt, abban leli magyarozatát, hogy az

erőtermelés mellett a tejtermelés lép előtérbe, ebben pedig hazai fajtánk általában nem állja ki a versenyt a nyugoti fajtákkal.«

Az erdélyi részt külön tekintve volt:
magyar fajta nem magyar fajta mokánynyal, riskával

1894-ben	897.938 drb.	47.605 drb.
1895-ben	962.922 „	97.190 „
	+64.984 „	49.585 „

Kitűnik e számokból, hogy nyugoti származású szarvasmarha Erdélyben is 100%-nál többet szaporodott, 10 év alatt bőven megkétszereződött; a magyar fajta szarvasmarha száma pedig csak körülbelül 7.5%-kal nagyobb, mint volt 10 évvel az utolsó számlálás előtt. 1895. óta azt hiszem a nyugoti származású indigena marha szintén jóval nagyobb mértékben szaporodott, mint az ősi marha, a magyar-erdélyi fajtájú, a mokány meg a riska együtt véve.

E nagymérvű szaporodás dacára Magyarország 7 kerülete közül bizonyára ma is az erdélyi kerületben legkedvezőbb az arány az ősi marha és a jövevény marha között éppen úgy, mint volt az 1895. évi számlálás alkalmával a mikor *egy ősi marhára* esett,

a Duna balpartján	3.8	jövevény marha
a Duna jobbpartján	1.5	„
a Tisza-Maros közén	0.57	„
a Tisza jobb partján	0.52	„
a Duna-Tisza közén	0.22	„
a Tisza balpartján	0.07	„
és Erdélyben	0.01	„

Az elmondottakból azt hiszem következtetni lehet arra, hogy a nyugoti származású szarvasmarhák terjedése nem okoz nekem örömet. Ellenkezőleg aggodalommal tölt el az a körülmény, hogy a színes marha, a tarka marha sok vidéken, főként a kisbirtokok csordáiban, istállójában szaporodik oly vidékeken is, melyeknek legelői, kaszálói egyáltalán takarmány termelési viszonyai, valamint a szarvasmarha tenyésztés egyéb feltételei nem kedveznek az ősi szürke marhánál nagyobb igényű külföldi származású fajták eredményes tenyésztésének. Erős meggyőződésem, hogy azzal a legelővel, azzal a takarmánnyal, azzal az istállóval és azzal a gondozással, melylyel ősi marhánk haszonnal, habár talán csekély haszonnal is tenyészthető, a jövevény fajták nem érik be; ha pedig beérni *kénytelenek*, lassanként devalválódnak azok a tulajdonságok, melyek az illető fajták ékességei, melyekért azok beszerezettek. Nekem úgy rémlik, hogy főként a kisgazdák kezében levő jövevény színes és tarka marha már több

a mesterséges trágyázást is alkalmazták »(Galli) agros stercorant candida fossicia creta < Caesar »de bello Gallico« I. 18. l. felemlíti, hogy a lótenyésztésben is kitűnőek, és a Kr. sz. utáni első században élt *Columella* azt írja róluk, hogy az aludttejet lóvérral keverve különösen szerették.

A rómaiak állattenyésztése kitűnő volt, de több egymással egybe nem vágó körülményt kell itt tisztába hoznunk. Így első sorban tény az, hogy a római legiók között kevés volt a lovaskatona és hogy mennyire nem tartották a katonai pompa és dísz kellékei közé, annak bizonyítékául főlemlitem, hogy *Traján oszlopán* a híres hódító *Traján császár seregei élén* — melyek között lovasok is vannak — *gyalog van ábrázolva*. A *Traján oszlopán* — ezen a híres, remek, ősrégi történelmi emléken nancsak a rómaiak lovai vannak *kicsinyeknek* ábrázolva, hanem még kisebbek pl. a dákok, szármatok lovai is. Dácia a mai Erdély és Moldva helyén létezett, s a dákok nem voltak valami híres lótenyésztők, a mi abból is kitűnik, hogy csak a legelőkellőbbeknek voltak lovai a hadseregben. Ezen lovasok apró lovakon nyereg nélkül vannak ábrázolva, összes lófelszerelésük zabla, kantár és szügy-szij.

A rómaiak nemcsak, mint lótenyésztők voltak nevezetesek, hanem, mint lótarok is. Nyoma van annak hogy lovaikat istállózták és bizonyára érdekes az is, hogy hadseregünket *mulomedicusok* (állatorvosok) kísérték, a kik mozgó hadi lókorház-

ban — Veterinaria — gyógyították a megsebesült, vagy megbetegült harci paripákat. Így a szarmát jazygok elleni hadjárat alkalmával 319—21-ben *Nagy Konstantin* hadseregében volt *Aspyrtus* római állatorvos, a kinek fennmaradt levelezése számos állatorvossal, azt bizonyítja, hogy ezen foglalkozás akkor nagyon fejlett fokozatban állt és kiterjedten gyakoroltatott. Az *Aspyrtus Hippatrikájá* korát meghaladó kitűnő mű volt és hosszú ideig a legtekintélyesebb állatorvosi műnek tartott. Ha ekkor egyébként sok állatorvos működött a római tartományokban, azt bizonyítja *Diokletian* császár taxája is, melyben felsorolja az állatorvosok működésének bérét. Kivált Nagy Konstantin uralkodása idejében azonban olyan fontosságot tulajdonítottak a lótenyésztésnek és a lovakkal olyan pompát kezdtek kifejteni, hogy a főlovászmesteri állás a birodalom legmagasabb méltóságai egyikének tekintett. Megemlékezhetünk itt *Theomnestus*-ról is, a ki, mint állatorvos Pannoniában működött és Nagy Theodorik oldalán végigküzdötte annak téli alpesi hadjáratát Kr. u. a 4-ik században, műveit a *Hippiatrica* és a *Geponica* tartották fenn részünkre és azokból látjuk, hogy igen kitűnő fel fogású állatorvos volt.)*

A többi itt lakott néptörzs állattenyésztési viszonyairól kevés adat maradt reánk, de az meg-

*) L. Hensinger Ch. F. Recherches de pathologie comparée, Cassel 1817.

helyt nagyon elkorcsosodott és most már rosszabb s kevesebbet ér a *miveletlen* ősi marhánál, melynek legalább határozott jellege van. A nyugoti fajták terjedésénél is nagyobb baj nézetem szerint az, hogy a statistika által *nem magyar fajtájúnak deklarált állományunk legnagyobb része elkorcsosodott nyugati véri marha.*

Bérczeink között még ott sem látom szivesen a nyugoti marhát, a hol a gazdasági és állattenyésztési viszonyok *idegen mivelt fajta* tenyésztését megengedik, mert a mig az idegen fajta *megszokik*, a tenyésztés *sok bajjal* és rendszeren *sok kárral is jár* s az *eredmény bizonytalan lévén* a tenyésztés csak későn tud biztos czállal biztosan haladni. Az alatt az idő alatt mig teljesen megszokik — *honosodik* — az idegen marha, sok pénz megy ki megint csak külföldre (az első import árán kívül) a vérfrissítésre szükséges eredeti állatokért és egy szép napon megkondul a vészharang, jelezve, hogy a tüdővész és a tuberkulozis, a járványos elvetélés és a borjazási láz pusztítják marhaállományunkat.

Ha azt az időt, azt a pénzt, munkát és igyekezetet, melyet tenyésztőink a nyugoti marha meghonosítására áldoztak, a honi ősi marha miveltésére fordították volna, bizonyára szembetűnő eredményt mutathatna fel a legtöbb s nem kellene félnünk, hogy elapad az a forrás, mely nélkülözhetetlen és pótolhatatlan motorainkat a szürke ígás ökröket szolgáltatja.

Nem lenne helyes ha az *ősi iránti kegyelet* szempontjából vagy *előszeretettel* által vezéreltetve döntenék el honi szürke szarvasmarhánk *fentartásának* avagy *elejtésének* kérdését. Másfelől azonban ne feledjük el azt az állattenyésztési tételt sem, hogy a meglevő fajta nemesítése mindig biztosabb eredménnyel jár, mint valamely ujjal való kísérletezés s gondoljuk meg, hogy ha ősi marhánk elkallódott, végtelen nehéz lesz — vagy lehetetlen is lesz — azt újból visszaszerezni.

Veszélyeztetve látom az erdélyi részeken is a magyar szürke szarvasmarha eddig tisztán megőrzött tenyésztési kerületeit is a nyugoti fajták folytonos terjedésével s ezért megragadtam az alkalmat, hogy gazdatársaimat véleménynyilvánításra bírom. Ősi szürke marhánk fentartása és nemesítése dolgában s nagyon örvendek, hogy ezt a m. kormány szakavatott képviselője jelenlétében tehetem.

Tisztelt gazdaértekezlet!

Abban az ügyben, melyet most tárgyalni fogunk, a legnevezetesebb mozzanat az a fel-

terjesztés, melyet az Erdélyi Gazdasági Egylet a magyar erdélyi szarvasmarha tenyésztés érdekében 1891. év május hó 11-én a m. kir. földmiveltési miniszterhez intézett, mely felterjesztés előzményei közül kiemelendők tartom ugyancsak az Erdélyi Gazdasági Egylet állatkiállítási szakosztályának 1889. évi közgyűlése alkalmával tartott értekezletet, a mikor *Egán Ede* „Az erdélyi szarvasmarha tenyésztés feladatai”-ról szóló értekezését felolvasta.

Az Erdélyi Gazdasági Egyletnek az imént említett felterjesztéséből felolvasom azt az 5 pontot, mely a felterjesztés lényegéeként a magas kormány figyelmébe ajánlatott:

1. A népközön levő anyag az erdélyi medenczében mindenütt és a havasokon is tisztán fentartandó;

2. ezen anyag idegen vérrel való elkorcsosítása minden módon megakadályozandó;

3. a részint gondatlanságból, részint lát-szólagos előnyök elérése czéljából eszközölt vérkeveréssel — fájdalom — évről-évre szaporodó jellegnélkülivé vált, elkorcsosodott anyag ismét eredeti jellegére visszavezetendő;

4. a szürke anyag mindenütt maga magából javítandó, még pedig a hol a viszonyok megkívánják ott az eddigi tenyésztési czél fentartásával, a mely vidékeken pedig a tejelés tehetségének kifejlesztése javasolható, az eredeti jellegnek ezen irányban való módosításával;

5. havasaink legnagyobb részének barna, tarka (riska) anyaga szintén maga magából javítandó és egyformásítandó a tejelés tehetségének fejlesztésével.

Ha arról lenne szó, hogy a tisztelt értekezlet elé javaslati pontokat terjeszsek megvitátás és határozathozatal czéljából: javaslatomat *némi módosítással* az éppen most felolvasott pontok alkotnák.

Hogy szürke marhánkat nemesíthessük okvetlenül fejleszteniük kell takarmánytermesztésünket, javítva a legelőket és réteket s nagyobb mértékben karolva fel a pillangós virágú takarmány növények termelését. Mivel továbbá sok község van már az erdélyi részeken, melyeknek közlegelőjük nincs, sőt egyáltalán nincs legelőjük: az összes hivatott tényezők karöltve kell, hogy megakadályozzák a szükséges legelők feltörését, mert különben mi is saját kárunkon kell majd megtanuljuk azt, a mire a külföld legintenzívebb állattenyésztést üző gazdaságai roppant veszteségek után most végre belátnak, t. i., hogy *legelő nélkül egészséges állatokat nem lehet tenyészteni.*

Hiszem és reméllem, hogy az erdélyi részeken a tejgazdaság fel fog virágozni és e részben fontos szerep vár gazdáinkra. Álltom, hogy nem szürke marhánk fejletlen tejelő tehetsége az oka annak, hogy most még nagyon hátra vagyunk a *tejipar* terén. Ez az ipar sok tudást, helyes tenyésztési érzék mellett *kereskedői* tehetséget is *kíván*; megkívánja a folytonos éber munkát és az apró részletekre is kiterjedő figyelmet s megfelelő tejelő marha mellett megállandósodott takarmányviszonyokat feltételez. Ellenkező esetben nem fogunk eredménynyel versenyezhetni az *otthoni* piacokon sem, annál kevésbé a *külföldiek*. Hogy tejgazdaságunk fellendüljön sokat kell még dolgozni azoknak, kiknek kezébe letéve van a *kisgazdák sorsa*. Ezeket kell abba a helyzetbe juttatni, hogy a *tejipar fundamentuma* lehessenek, mert különben *soha nem fog nagyjelentőségű lenni* tejiparunk.

Kérem a t. g. é. minden tagját, mondja el véleményét a szóban levő kérdések felől s tájékoztassa a *földmiveltési kormányt* valamint az *erdélyrészi gazdasági egyesületeket* a teendők felől.

Adatok a tuberkulín-vizsgálatokhoz. *)

Gazdasági viszonyaink változása magával hozta azt a nagy változást, a mely szarvasmarha-tenyésztésünk terén beállott. Szarvasmarha-állományunk számbelileg és minőségileg fejlődésnek indult. E fejlődés következménye az is, hogy mig azelőtt inkább csak ígás állatokat produkáltunk, ma már hizó s még inkább tejelő állatokat kívánunk. A haszonczél változásával, különösen a tejgazdaságok fellendülésével azonban igen nagyot változott állataink tartása is, természetesen a belterjessebb irány felé. A tejgazdaságok terjedésével lépést tart az állatok istállózása, természetellenes tartása és fölnevelése, mi ismét oly betegségek terjedésének lett okozója, melyek régebbi gazdálkodásunk mellett alig is voltak ismeretesekek.

Legtöbb kárt okoz ezen betegségek között ma a szarvasmarhák gümőkórja, mely sok helyen már is veszélyezteteti a tehenészetek rentabilitását. Ez a betegség, mely azelőtt csak szörványosan fordult elő szarvasmarhánk között, fokozatosan terjed tehenészeink terjedésével s lappangó természeténél fogva káros hatása csak évek múlva, tehenészeink idősödésével mutatkozik. Már javá-

*) Mutatvány Ujhelyi tanár ilyen című füzetéből

állapítható, hogy a ma is élő nagyobb hasznos házi állatok e földön már a történelmi kort megelőző időkben is tenyésztettek. Ennek nyomára vezet a *szilva'mi ásatások lelete*, melyben nemcsak nagyszámu ló- és disznócsont találtak, hanem — s ezek ránk nézve rendkívül érdekesek — sok idomtalan agyagból égetett alak került napvilágra, mely *bikát, sertést, ökröt, lovat, kutyát, juhót* ábrázol. *Báró Nyáry Jenő Pilyinyben és Magyaradon* (Barsban) a metanosta jászok sírhelyén is talált agyagból égetett lóalakot, s ezt bálványnak tartotta. *) Az volt-e, vagy csak játékszer? Ki tudná eldönteni? De bizonyára ismert alakról készült.

A történelmi kor népei közül az ókorban, mint tudjuk a római és dák népeken kívül hosszabb ideig tartó uralmat tudtak itt létesíteni maguknak a kvádok, jazygok és markomannok. A *szarmát jazygok* harczias lovas nemzet voltak, kik ugy saját testüket, mint lovaikét is szarupikkelyekből készült vérttel borították be; a Traján oszlopán látható ezen lovasok felszerelése kizárólag kantárból áll és érdekes, hogy azon szabályszerű *szemlencsők* (talán csak disz gyanánt) vannak alkalmazva. A későbbi *gót* háborúkról fennmaradt u. n. *M. Aurelius császár oszlopa* szintén érdekes megfigyelésre ad alkalmat. Itt már nagyobb testű, nehezebb lovak vannak ábrázolva, némelyiknek határozottan koszeje van, a lovak alakja sok-

ban megfelel a későbbi »nápolyi« ló típusának, szabályos középnagy fej, izmos rövid nyak, erős hát, gömbölyű far, erős, nem finom végtagok. Látszik, hogy Julius Caesar galliai hadjárata a rómaiak állattenyésztésére nem maradt hatástalan. Ezen oszlopon egyébként *rövid szarvu tehenek és szarvatlan, rövid gyapjas juhok* is vannak ábrázolva a germánoktól ejtett zsákmány között.

Mint vihar száguldott végig ezen a mozaikon *Attila népe*. Az első igazi lovas nép, mely Európában megjelent »Lóháton tartották vásáraikat, gyűléseiket, lovaikon ettek, ittak, sőt fejüket lovuk nyakára hajolva aludtak.« Kevés szó maradt reánk arról, hogy milyenek is voltak a hunok lovai? Apró, csunya, de kitartó állatoknak írják le őket, s azt mondják a hunokról, hogy pásztorkodással, vadászattal és háborúskodással foglalkoztak. A podgyászokat ők ökrös szekereken szállították, és sátoros szekereik is voltak, melyeken feleségeik és gyermekeik tanyáztak. Csapán egyetlen hun lovas képe maradt reánk s ez a nagy-szent-miklósi lelet (állítólag Attila kincse) egyik korszóján van ábrázolva. A lóalak ezen nem kicsiny, inkább középnagy, a fej tetszetős, — esukafej típus — erős szügy, domboru mellkas, erős ágyék, gömbölyű far, egészítik ki a képet. A szerszámozás bizonyos pompát árul el. Kantár, zabla, szügy-szuj, és farszuj van a lovon, s a fejen tollbokréta, a szügy- és farszujakon lemez-szerű disz látszik. A sörény befonottnak látszik, a fark pedig csombókba van kötve. Ime a vad-

hun lovon, mennyire felciczomázta lovát, pedig a kép szerint háborúból tér haza, legalább ezt látszik mutatni a nyereg mögé akasztott emberfej, és a ló mellett yalag haladó fogoly.

A hunok tüneményszerű, de rövid uralma után a gótok és gepidák, majd az *avarok* lesznek e földnek urai, a kik szintén nevezetes lótenyésztők lehettek, mert 60000 lovas tudtak hadba küldeni, Vezérek lovait ők is vashól vagy borból készült vérttel borították. Róluk említettem, hogy az első kengyelvasat a szent-endrei avar sírban találták, de a mint utóbb értesültem, a keszthelyi sírmezőn találtak még ezeknél bár nem sokkal régebb kengyelvasakat, lehet, hogy hun emléket ölt, a horvátok levonulnak a Dráva—Száva közé, a szlávok Felső-Magyarországot népesítik be, egységes, hatalmas uralkodó nincsen többé, s a kisebb fejedelmeket a megjelent magyarok egymásután meghódoltatják, legyőzik.

Próbáljunk az előadottak alapján egy képet alkotni arról, hogy milyen lovak lehettek e hazában a magyarok bejövetele idejében?

Az alföldön a hun, jazyg és avar törzsek apró, erős keleti jellegű lovai lehettek, a Dunántul a kelta germán, frank és római nagyobb testű nyugati lovak. Erdélyben a dákok apró paripáinak utódai, összekeverve mindenfelé egymással is és a szlávok, bójok (csehek) és horvátok által behozott lovakkal.

*) L. Századok 1868. 613. l.

ban fertőzve voltak tehenészetünk, midőn még alig is tudtunk fertőzöttségükről, még kevesebbet ennek mérvéről. Midőn aztán a haladó tudomány a tuberkulin-vizsgálatokban kezünkbe adta annak módját, miként ismerhetjük fel állatainkban idejekorán a betegséget, adva volt a módja a védekezésnek is a baj ellen. Előbb azonban eddigi ismereteinknek a betegség természetét felől alaposan át kellett formálódni, különösen a mi a betegség terjedését, öröklékenységét és a betegség iránti hajlamot illeti. Bang kopenhágai tanár kísérleteivel bebizonyította az ide vonatkozó régebbi ismeretek helytelenségét; kimutatta, hogy a betegség ellen sikeresen védekezni lehet, hogy teljesen fertőzött állományokból egészséges állományt állíthatunk elő.

Az ismert Bang-féle eljárás, mely a tuberkulinnal megvizsgált és nem reagáló, tehát egészséges állománynak a reagensektől való elkülönítésében és a növedékeknek sterilizált tejjel való fölnevelésében kulminál, Dániában a hol a védekezés vezető szálai Bang kezében futnak össze, általánosan elterjedt s a dánok a Bang-féle eljárással igen szép eredményeket is értek el. A többi államokban azonban sehohsem érték el oly sikereket, mint Dániában, a minek okát főleg abban látom, hogy mindenütt másutt hiányzott a védekezésben az az egységes vezetés, mely — mint említém — Dániában Bang kezei között van, és hiányzott főleg az a tapintatosság, a viszonyokhoz alkalmazkodni tudás, a mely Bang egész lényét jellemzi.

A gümőkör elleni védekezés kiinduló pontját az állományoknak vagy legalább is a növedékeknek tuberkulinnal való átvizsgálása képezi. A védekezés és a vizsgálatok eredményességét azonban hátrányosan befolyásolja a tuberkulin-vizsgálatok nem föltétlen megbízhatósága, vagyis hogy a nem reagáló, tehát egészségesnek jelzett csoportba bár nem reagáló, mégis tuberkulikus állatok kerülnek be, melyek különösen nagyobb mértékben fertőzött állományoknál nagyobb számban fordulhatnak elő, a következő vizsgálat eredményeit igen károsan befolyásolhatják, s tényleg károsan befolyásolják is, mert ezek a következő vizsgálatig több állatot befertőzhetnek s a védekezést ezáltal lassubbitják.

Az ekkor megjelent magyar nép az itteni törzseket nem semmisítette meg, hanem följük emelkedett, s állataikkal a lakosságot mintegy újból megtelepítette. Megmaradt tehát mindjárt eleinte egy mozaik a lótenyésztés terén is, s a ki azt véli, hogy a magyar ló elsőbbséget nyert a lótenyésztés terén, az nagyon téved. Igen, a míg még a kalandok tartottak, s lóháton kellett beszáguldozni a fél Európát, a míg tehát kizárólag hadi ló kellett, mindazon ideig a magyar ló virágjában volt és maradt. De a mint ezen idő elmúlt és a konsolidálásnak induló ország a földműveléssel kezdett megbarátkozni, lassan-lassan becsülni kezdte a magyar azon lófajokat, melyek ebben neki hasznavehetőbbeknek bizonyultak, s a midőn végre saját lovait is betanította a békés munkába, s harci dicsőségének osztályosát a földművelés részesevé avatta, tulajdonképpen másodsor avatta magáévá, és foglalta el végleg ezen immár ezer éven át meg is tartott birtokát.

Kitűzött irányunkhoz hiven, most annak megvizsgálásához foghatunk, hogy a magyar ló származását kutassuk, valamint azon rokonfajtákat, a melyekből kiválhatott, s a melyek eredeti jellegüket az idők folyamán naggyobbára megtartották. Ha ily szempontból vizsgáljuk e kérdést, nagyon érdekes eredményre jutunk. Ugyanis a magyar ló típusa mongol ló típusának felel meg, a melynek főcsoportjait képezik a mongol, tatár és kalmuk lovak; valószínű, hogy a hunok lovai is e fajtából valók voltak. A mi magyar lovak helyét kitűnő kézikönyvünkben *Monostori és Kovácsy* így állapítván meg, a mongol lovakról szólván*) »A mi pusztai parlagi lovak, ha nem volna is ilyen eredésü — a mi

A reakciónak a megállapítása tehát igen fontos s épp ezért a dánoknál, habár az a vizsgáló állatorvos által történik, annak végleges eldöntését: vajjon valamely állat a reagens, illetve nem-reagens csoportba kerül-e, Bang, illetve a központ teljesíti. Ennek igen nagy gyakorlati jelentősége van, mert habár a reakció megállapítása nem valami nehéz dolog is, mégis különös gyakorlottságot, járasságot igényel s az egyéni okoskodások a védekezés egész vonalán megérezhetők lennének. Már ezáltal, hogy a reakció megállapítása és az állatnak ehhez képest való besorozása valamely csoportba az óriási praxissal bíró Bang által történik, a tuberkulin egy nagy gyöngyje a minimumra redukálódik.

Nálunk és másutt is, a hol a tuberkulin-vizsgálatokkal foglalkozni kezdtek, vagy már az első vizsgálat után abbahagyja azt igen sok gazda, elrémítve a vizsgálat által kiderített és hihetetlennek tartott adatok által, — vagy ha ezen tulteszi magát, a második vizsgálatnál még rendesen található rossz eredmények kedvét szegik. Pedig — és ezt hangsúlyoznom kell — a ki a tuberkulin-vizsgálatokra, az ezzel járó védekezésre határozza el magát, az legyen elkészülve arra, hogy az eredmények nem fognak azonnal fényesek lenni s hogy a küzdelem tartós szívósságot kíván.

Daczára annak, hogy földművelésügyi kormányunk az állati gümőkör leküzdésére egy még 1898. július havában megtartott értekezletnél egyebet nem igen tett, gazdaközönsegünk körében újabbán mind nagyobb érdeklődés mutatkozik a vizsgálatok és a védekezés iránt. Az idők jele ez. A tehenészetben mindgyakrabban mutatózó úzekedési rendellenességek, a nagy selejtezési százalék, a borjúk gyakori elhullásai kell, hogy gondolkodóba ejtsék gazdáinkat, s hogy modus vivendi után nézzenek, melylyel tehenészetük rentabilitását megmentsék. Kezdi belátni, hogy a gümőkör leküzdésére a tehenészetekben egymagukban nem elegendők a vérfrissítések, a tehének legelőre hajtása és az egészségtan egyik-másik szabályának felületes betartása s érzik, hogy az erélyesebb védekezésnek és beavatkozásnak ideje már el nem odázható.

pedig valószínű — minden esetre közel rokon avval, — t. i. a mongol lóval.

A magyar lóhoz hasonló típusu lovak, kétségtelenül Ázsia és a kistermetű lovak óriási csoportjai ma is Ázsiában lelhetők fel s e tekintetben ott — eltekintve az újabb időbeli importoktól, — kivétel alig van, ha csak a közép természetű perzsa ló és az ennél valamivel testesebb egyes indiai fajok nem tekintetnek ilyenek gyanánt Chinában és Tibetben még a mi parlagi lovainknál is apróbb lovak tenyésztetnek, az arabs ló tenyésztésének hajnalán pedig a magyarok még híres lovas nemzet voltak. Valóban azt hihetnők tehát, hogy a magyarok csakis a mongolok földjéhez közel eső táiról szerezheték lovaikat.

Akik a finn ugor eredet igaz voltát vallják s azt állítják, hogy a magyarok őshazája az Ural-hegység körül a Kaspi tenger és Aral-tó között létezett, *Fugria* ország volt, erősen meg vannak akadva, valahányszor nem hagyhatják ki a kalkulusból, hogy az ősmagyarok híres és hatalmas lovas nemzet valának, ellentétben a többi atyafinak fogadott szamojéd, cseremis, mordvin, zürjén, votják, osztyák stb., stb., nemzetségekkel. S ha már annyit még is koncedálnak, hogy az ősmagyarok kétségkívül birtak lovakkal és állattenyésztő nép voltak, akkor azt is kitalálják, s elmondják, hogy a baromtartást a szomszéd törökfajú népektől tanulták el, a bolgároktól, bessenyőktől és kozároktól.*)

De éppen azért mondtam, hogy nézzük kissé a gazda szemével ezt a kérdést, mert lehetetlen ilyen szempontból nyílt kérdésnek hagyni egy olyan fontos körülményt, a mely nyelvtanilag bajosan vagy sehogysem oldható meg.

Ez a körülmény vezet, hogy ide vonatkozó kísérleteimet, habár naggyobb részét csak kezdetükön vagyok még, nyilvánosságra hozzam. Mai alakjukban is alkalmasak lehetnek talán már arra, hogy gazdáink bizalmát a védekezés iránt megerősítsék, hogy a védekezés elodázásának veszélyes voltát bizonyítsák s hogy hazai speciális viszonyaink számbavételével némi gyakorlatias utmutatásokkal szolgáljanak, melyeknek figyelembevételével és megszívlelésével a védekezés fölvetelére buzdítsanak.

Habár a tuberkulin-vizsgálatokkal kezdetük óta foglalkozom, a rendszeres védekezés céljából megejtett vizsgálatokra csak 1898. óta nyílt alkalmam. Kezdetben ha itt ott vizsgáltam is, az első vizsgálat elijeszítő hatással bírt, s a rendszeres védekezés bevezetéséről alig lehetett szó. Csakis az utóbbi időben sikerült a vizsgálatokat néhány uradalomba bevezetnem és többé-kevésbé a rendszeresség medrébe terelnem.

Mielőtt azonban e kísérletek ismertetéséhez látnék, föl kell még emlitenem, hogy az 1898-ig szerzett tapasztalataim alapján a Bang-féle védekezéstől a keresztülvitelben lényegesen eltérő eljárást ajánlottam mindazon gazdaságokban, a hol a gümőkör elleni védekezést bevezettem. Tennem kellett ezt azért, mert nálunk a borjúk mesterséges fölnevelése — itatása — csak könyvekből ismert fogalom, azonban a legtöbb gazda szerint valami keresztülvihetetlen dolognak látszik. A Bang-féle védekezés pedig épen főleg a borjúk mesterséges fölnevelésén, azoknak sterilizált tejjel való itatásán alapszik. Azonban, míg Dániában ez a fejlett tejjgazdasági viszonyok között alig okoz nehézséget, nálunk igen nagy akadályul szolgál. Dániában a borjúk itatása azelőtt is általános volt. A tej sterilizálása különös nehézséget szintén nem okoz, mert tejjgazdaságaik mind vajgyártásra vannak berendezve, a hol a szükséges melegítéshez minden berendezés különben is meg van. Ilyen körülmények között, ha még számba vesszük a dán tehenészetek nagymérvű fertőzöttségét, valóban az egyedül célravezető eljárásnak tekinthető az, mit Bang ajánlott. A viszonyok azonban nálunk egészen mások. Az itatás egyrészt ismeretlen, másrészt ennek behoza-

Arra nem mutat fel példát a világtörténelem, hogy egy annyira távol eső nép, a minő távol Ingria a mongoloktól feküdt, annak semmi egyebet ne sajátítaná el, csupán a nomád legdrágább vagyonát: a lovát, és nagyon háládatos tárgy volna, ha nálam hivatottabbak jobban megvilágítanák ezen kérdést, annál inkább, mert hiszen a magyarok állítólagos tanítói t. i. a kozárok, bessenyők és bolgárok sokkal közelebbi szomszédok voltak. Nem látszik-e valószínűbbnek, hogy ilyen viszonyok között a magyarok náluk sokkal könnyebben juthattak volna ilyen állatokhoz, annyival inkább, mert ezen népeket többször le is győzték, s mégis a magyarok lovai emezekétől sokban elütnek, s olyan nyomra vezetnek, a mely óriási távolság által van alválasztva nemcsak térbeli, de gazdasági szempontból is, de a melyet a finn-ugor magyarázat áthidalni soha nem lesz képes.

A mongol ló egyébként, mint azt az idézett mű kiemeli a miénknél ma sokkal jobb, s ennek okát is adja, t. i. a mi lovunk elhanyagolt és nem rendelkezik többé-oly kiterjedt legelők fölött, mint régen.

S ezzel befejeztem, a mit a honfoglaló magyarok lótenyésztéséről elmondandó voltam. Szinte csábít a vágy, hogy parlagi lovak tenyésztésének történetét kövessem az árpád házi uralkodók korszakán át és tovább napjainkig, de gátat vet szárdékom elé a szükre szabandó keret, a melyet már így is túl a rendjén kihasználtam. Ha lesz rá alkalmam, élni fogok vele, hogy idevágó kutatásaim eredményét közöljem. Most azonban a honfoglaló magyarok állattenyésztésének egy más igen nevezetes ágát t. i. a *szarvasmarhatenyésztést* kell a rendelkezésemre álló kuttók nyomán megismertetnem
(Folyt. köv.)

*) L. Monostori és Kovácsy: A ló és annak tenyésztése. Kassa 1889. 318 l.

*) L. Dr. Szalay. A magyar nemzet története. 76. l.

tala mindenütt külön berendezések, melegítő alkalmazását föltételezte volna. Korábbi, nagy számban végzett vizsgálataim meggyőztek arról is, hogy a növénykórosok még oly teheneszetekben is, hol a tehenek 60--80%-a gümőkór, legtöbbször és legnagyobb részben gümőkór-mentes volt, hacsak nem állt a növények a tehenekkel ugyanazon istállóban.

A fentiekre való tekintettel, számbavéve még gazdáink konzervatív természetét, melylyel minden újítástól irtóznak, a sterilizált tejjel való itatástól mindenütt eltekintettem s azt ajánlottam, hogy a hol keresztülvihető volt, a fölnevelendő borjúk lehetőleg nem reagáló tehenekhez adassanak dajkaságba, vagy ha még ez is nehézséggel járna, a borjúketrecz a reagens istállóban lehetőleg magas, 1 1/2 méteres fal legyen, deszkafal is lehet, a borjúk reagens anyjuk által neveltesse nek, de hozzájuk csakis a szoptatás idején jőjenek (a borjunak a tehen fejéhez kötését szigoruan eltávolítottam), s mihielyt a borjú elválasztásra kerül, a reagens istállóból azonnal eltávolitassék a külön növénykórmarha-istállóba.

Alkalmazkodva így a követelményekkel az egyes gazdaságok különleges viszonyaihoz, azt mondhatom, hogy a fölneveléssel járó nehézségek a minimumra redukálódtak s dacára ennek, az eredmények általában kielégítőek voltak.

A védekezés keresztülvitelében számbaveendő nehézséget okoz még az ismétlődő vizsgálatoknál, hogy mennyi idő alatt vitetnek azok keresztül. Különösen számottevő ez nagyobb gazdaságok nagyobb állatállományánál. Német szakmunkák szerint egy állatorvos egy nap körülbelül 30 állatot vizsgálhat át, segéddel 60-at. Én famulusom segítségével átlag 150 állatot vizsgálókat át naponként, mi a gazdaságok egyéb irányú elfoglaltsága mellett szintén nem kis könnyebbségre szolgál.

A fentiek előrebocsátása után már most az egyes kísérletek ismertetéséhez foghatok.

I A T—i gazdaságban 1-98. márczius 6-án végeztem az első vizsgálatot. Az állomány részben importált simmenthali, részben simmenthali keresztezés.

Az istálló, melyben az állatok elhelyezve voltak, nagy L alakú épület, melynek egyik szárnyában állanak a tehenek. A tehenistállónak használt rész falhoz fekvő csementjászlakkal, betonállásokkal készült, a modern higiéniának minden tekintetben megfelelő helyiség, mely a szomszédos résztől, hol hizó ökrök és a növények egy kis része áll, fallal van elválasztva. A másik kisebbik szárnyban hol a növények nagyobb része áll, falnak fekvő fájászlak és agyagdöngölet van. Ez a szárny a hosszabbiktól nagy kapuval különíthető el. Az állomány részben importált simmenthali, részben simmenthali keresztezés.

28 drb számos marhából reagált 24 drb = 85.7%
43 " növények " " 7 " = 16.2 "

A vizsgálat alapján megejtett elkülönítés abban állott, hogy ezen utóbbi szárnyat elválasztó kapu állandó csukvatartása rendeltetett el. Be nem zárattott s a tulajdonos is napi szemléje alkalmával egyik istállóból a másikba átjár, kezdve a szemléet a nem reagensnél. Ezen a nem reagens csoport részére fentartott helyiség agyagdöngölete ujjal cseréltetett ki s a jászlak és oszlopok lemosatván, bemeszeltettek.

Czélserűbb lett volna persze a nem reagensek részére fentartani a betonos istállót, azonban ezek itt nem értek volna meg. Az itatásnál, hogy az állatok ne érintkezhesenek, a közös kúhoz korlátot húztunk, s a nem reagens csoport külön vályun ivott, külön személyzettel bírt.

A 2-ik vizsgálat 10 hónap múlva 1899. január 4-én végeztetett, a mely alkalommal az 57 drb nem reagens csoportból reagált 8 drb = 14%. 10 drb borjú a reagens csoportjában neveltetett anyjánál, úgy mint azelőtt is szokásban volt s a reagens istállóban levő borjúketreczben tartattak elválasztásukig

mikor is nem a nem reagáló csoportjába helyezték el őket. hanem a hizlóstálló egyik végében. Ezek közül reagált 2 drb, míg a többi gümőkór-mentesen maradt.

A 2-ik vizsgálatnál tehát még mindig 14% reagenset találtunk, a mely a múlt évi állapotokhoz képest alig számbavehető javulást jelentett, tekintetbe véve azt, hogy a nem reagáló csaknem mind fiatal állatok s a növények között mult évben is csak 16.2% volt reagens.

Okát ennek akkor még a kezdetlegesebb, egyszerűbb intézkedésekben keresve, úgy intézkedtünk, hogy a borjúk ezután, ha csak lehetséges, most már ne a reagens csoportban neveltesse nek, hanem a néhány nem reagáló tehenhez dajkaságba adassanak. (A borjúnevelés eredménye ugyan nem volt rossz, mert hisz az elválasztott borjúk nem lettek tulajdonképen szeparálva, csak a hizóökr-istállóban helyeztettek el, hol magukat fertőzhették. Tényleg az egyik reagáló borjú az első vizsgálatnál szopós korban vizsgálatván, még nem reagált.)

A kuttál elkülönítő korlátok helyébe deszkafalat húztunk, hogy az állatok össze ne szaglászhasanak s elrendeltetett az istálló faberendezésének 1-2 havonkénti bemeszélése, az állásoknak pedig ugyanezkor mészzel való leöntése.

A következő 3-ik vizsgálatot 1899. évi szeptember 27-én végeztem, tehát 3/4 évvel a 2-ik vizsgálat után. A nem reagáló csoportban levő 43 drb állat közül reagált 1 drb esztendő üsző és gyanus 1 drb 3 3/4 éves tehen, összesen tehát kiállítandó a csoportból 2 drb 4.6%, a mi már határozott javulást jelent. Dajkaságban 2 drb reagáló anyától származó bikaborjú neveltetett, 9-10 hónaposak, egyik sem reagált a vizsgálatnál. 3 drb borjú mely még a reagens csoportban neveltetik, 1/2-2 hónaposak, nem reagálnak; nagyon érdekes azonban, hogy ugyancsak ezen reagens csoportból származó 5 drb 5-7 hónapos borjú, melyek elválasztás után a hizóökr-istállóban tartattak, köztük egy már multkor reagáló és kísérletképen megtartott hermadróda borjúval együtt éltek, mind az 5 drb reagált.

Szembeötlően bizonyítja a fenti eset, hogy reagens szülők utódai rendszerint egészen születnek és csakis később a fertőzés alkalmával kapják meg a betegséget.

Megemlítem itt még azt, hogy a reagens tehenek csoportjába a 3/4 év előtti vizsgálatnál még egészséges bikát osztottunk be fedezésre, mely a mostani vizsgálatnál már szintén reagált.

IRODALMI SZEMLE.

Külföldi lapokból.

Agrár vármok Angliában. „Az a sokat hánytorgatott kérdés, hogy Anglia miért szorul a nyerstermények olyan nagy behozatalára, napról-napra aktuálisabb jellegűt. A külföldnek fizetett pénz és a hazai termelés elnyomása olyan hátrányai ennek, aminek a mezőgazdaságra való káros hatását illusztrálni fölösleges. Anglia a szabad kereskedelem híve volt mindenkor. Ezt kívánja kereskedelme. De azért el kell várnunk a kormányzattól, hogy megvédi népének egy tekintélyes részét, a mezőgazdákat is megvédi a mennyire azt teheti, mezőgazdaságunkat az olyan nyersterményekre vetett vámmal, melyeket mi magunk is elő tudunk állítani. A szabad forgalom fönnttartható az olyan termékeknek, melyek az országban nem termelődnek. Tehát ridegen nem akarhatjuk a mezőgazdasági vámmok föllállítását, csak annyira, a mennyire azt termelésünk megengedi és kívánja. Azokat a termékeket, melyek emberi táplálékra szükségesek, két csoportra osztjuk. Az elsőben vannak azok, a miket magunk is produkálunk: szarvasmarha, juh, sertés, baromfi, tojás, buza, árpa, zab stb. Ezekre kell a vám. A másik csoportban van: gyapot-

mag, lenmag, repczemag, rizsliszt, szőlő, stb. Ezek szabadon jöhetnek be, mert behozatal nélkül hiányt szenvednénk. Ez legyen egy olyan ország vámpolitikájának irányelve, mely mezőgazdáit védeni hivatott“ (The Agricultural Gazette.)

A veszettség elleni védő-oltás eredménye.

A francia Pasteur intézet a veszettség elleni védőoltás eredményei 1899-ről örvendetes képet mutatják az oltás hatásosságának. Ez évben 1614 személyt kezeltek az intézetben. Tizen belehaltak: ezekből négyenél a kezelés után 14 napnál rövidebb idő alatt ütött ki a veszettség, a mi arra enged következtetni, hogy az illetők idegrendszere fertőzve volt már a veszettség anyagával, úgy hogy a kezelés már nem tudta elnyomni; másik kettőnél kezelés közben ütött ki a veszettség. — Ugy hogy ezt a hatást leszámítva, a statistika következő állapotot mutatja:

Kezelt egyének száma	1614
Halottak	4
A halandóság	0.25%

Összehasonlítva az előző évekkkel, az oltás hatása örvendetes emelkedést mutat a halandóság csökkenésében:

	Beoltott egyének száma	Halandósági %
1886	2671	0.94
1887	1770	0.79
1888	1622	0.55
1892	1770	0.22
1893	1648	0.36
1894	1387	0.50
1897	1521	0.39
1898	1465	0.10
1899	1614	0.25

A kezelt egyének nemzetisége 1506 francia és 108 idegen. A külföldiek közül angol India szerepel a legnagyobb számmal 62 kezelt egyénnel, tehát több mint 5%-al. (Journal d'Agriculture pratique.)

A tej zsirtartalma. „Több véleménynyel szemben én azt tartom, hogy a tej zsirtartalmának fokozásánál nem csupán a fajta határoz, hanem inkább az az individuális tulajdonság, hogy az egyes tehenek tej minőségre és mennyiségre mennyire használják ki a takarmányt. Ha azt akarjuk megtudni, hogy egy tehen mennyire fizeti vissza a takarmányozás költségeit, minden egyes tehenet befoglaló részletes takarmányoztatót kell készítenünk. Ezáltal megtaláljuk és kiküszöbölhetjük a nem jövedelmező teheneket. Minden tenyésztőnek és teheneket tartónak tisztába kell jönnie azzal a takarmányozási móddal, mely által a legnagyobb jövedelmezőség elérhető lesz. Ami azt illeti, a Wolf-féle takarmányozási táblázatok segítségünkre vannak nagyon, de ne tévesszük szem elől, hogy azok adagja egy ideális, alig létező átlagtehenre vonatkozik, a mi nem számol az individuális tulajdonságokkal. Ha ezekben a táblázatokban az van, hogy egy tehen fehérje szükséglete 1.25—1.5 kg. az egy közepes tejelő tehenre vonatkozik. Nem mindegy, hogy egy olyan tehennek, mely naponta 12 l. s egy másikkal, mely csak 6 l. tejet ad, ugyanazt a takarmányadagot adjuk. Az első nem érte még el teljes tejelőképességét, a második tejképzés helyett zsirképzésre lesz hajlandó. A mi az egyes takarmányokat illeti, mindenféle tehennek jó alaptakarmány a széna, szalma, törek, répa, esetleg burgonya — utóbbi nyersen a tej tömegére, főzve a minőségére hat, — míg az erőtakarmány az egyes tehenek tejelőképessége szerint adagolandó. Repcepozácsánál jobb a pálma- vagy kókuszdiópogácsa, melyek a zsirtartalmat fokozzák s a vajnak jó ízt és bizonyos nagyobbszilárdaságot adnak. Szalmák közül az árpaszalma jobb mint a zab, a búzaszalma jobb mint a rozs.“ (Wiener Landwirtschaftliche Zeitung.)

Határozatok a mezőgazdasági munkáskérdés megoldására. A pommerániai mezőgazdasági kamara munkás-szakosztálya a munkások bajainak enyhítésére nemcsak maga megtesz mindent, hanem a tartományi mezőgazdáknak is megjelöli azt az utat, melylyel ezen

a bajon segíthetnének. Az első teendő az, hogy azokon a helyeken, a hol tűrhető viszonyok vannak, a munkásokat ott tartóztatni. Azokat a módokat, melyekkel ez lehetségessé válik, a kamara a következőkben jelöli meg:

1. A munkaadók gondoskodjanak arról, hogy a munkásoknak tisztességes szórakozásuk meglegyen s a szövetkezeti és egyesületi eszme körükben terjedjen.

2. Meg legyen községi hitelszövetkezetük és fogyasztási szövetkezetük az uzsora és a házalás kiküszöbölésére.

3. Kisdédóvók létesítése lehetőleg egy ügyes vezetőnővel, a ki szükség esetén betegségben az első segílyt is nyújtani képes.

4. Az asszonyoknak szerződészerű tartósabb munkára való alkalmazása kerülendő. Ez nem zárja ki azt, hogy az asszonyok szükség esetén napszamos munkákra alkalmazhatók legyenek.

5. A munkaadók a természetbeni munkabért tartásuk meg, vagy hozzák be, éppen így a szakmáymunkát is. (Deutsche Landwirtschaftliche Presse.)

É.

A mi állatkiállításunk.

Mult számunkban közreadtuk a mi XIII-ik kiállításunk fejlődésének adatait, s vázlatosan bemutattuk azt a képet, melynek keretében hazarészünk gazdaközönsége törekvéseinek eredményét közszemlére bocsátja.

Nem lehet kétségünk az iránt, hogy ez az eredmény a folyton fejlődő viszonyokhoz mérten kielégítő lesz. A megelőző 12 kiállításon szerzett tanulságok és ezek nyomán megkezdett tevékenység immár maradandó eredményhez juttatott bennünket, melyek most már hazaszerte fölkeltek az érdeklődést.

A kezdet-kezdetén, első kiállításaink idejében bizony meglehetősen ősi állapotban voltak még nálunk egyes tenyészágak. Még lótenyésztésünk is a visszaesés lejtőjén libegett, irány és cél tekintetében határozatlanul Szarvasmarhatenyésztésünk pedig a régi egyoldalúság mellett rohamosan vesztette a tért.

Juh és sertésenyésztésünk a nagyobb gazdaságokban és némely községben színvonalon állt ugyan, de a községek nagyobb részében csak a véletlenre volt bízva és sok helyen veszélyes lejtőre jutott. Baromfi-tenyésztésünk pedig alig jöhetett számba.

Akármerre tekintettünk, a köztenyésztés siralmas állapotát láttuk, még pedig olyan arányokban, hogy sürgősen kellett segítség után nézni.

Mi lehetett volna az első lépés a segítség útja felé, mint a hiányok és bajok teljes megismerése és nyílt feltárása. Erre pedig a legmegfelelőbb alkalmat a kiállítások nyújtották. Itt láttuk meg igazában a hazarész tenyészanyagának szerfelett nagy hiányait és a közállomány elkorcsosodását. Itt vettük tudomásul, hogy népünknel milyen hiányosak a fogalmak a fajta tisztasága és azok tulajdonságaira nézve. Szóval az eddig csak sejtett bajok itt tárultak eléink a maguk eredeti és elszomorító nagyságukban.

Vissza gondolva ezekre az időkre azon élénk eszmecserékre, vitatkozásokra, melyek egy-egy kiállítás alkalmával folytak, meg kell most látnunk azok eredményeit is. Ne rösteljük bevallani, hogy bizony kel-

lettek azok nekünk és ne szégyenkezzünk azért, mert tanultunk, hiszen ennek így kell lenni mindenkor, sőt a haladó idővel nőttön-nő ennek a szüksége.

Azok a vitatkozások, demonstrálásával az ellentéteknek, a hiányoknak és kitejézésével a követendő tenyészirányoknak, szertelett jó szolgálatokat tettek a mi állattenyésztésünk ügyének, mindenek előtt pedig megerősítették azt a hitet, hogy a gazdának szüksége van ismeretei felnyitására és bővítésére. Több szem többet lát, több fejben több gondolat támad és ezek összegéből biztosabban ki lehet halászni az igazságot, a melynek felismeréséért egyetemlegesen törekszünk és a melynek követése, mindannyiunk végcélja.

Igy fogva fel az ügyet, el kell ismerünk, hogy különösen az újabb gazda generáció részére, egyenesen életszükséget képeznek az időszaki kiállítások. Egyrészt, mert sok tévedéstől, sok ballépéstől óvják meg; másrészt, mert egyenesen a haladás útjára vezetik.

Nagyon sajnálnánk tehát, ha még ma is találkozónának olyanok, a kik az ilyen kiállításokat holmi üres parádéknak, vagy költséges mulatozásnak tekintenék és ezen felfogásnak hódolva, nem keresnek azokban az igazi tartalmat, a mi bizony a körültekintő és előre látó gazdáknak nem csak kincseket ér, hanem tényleg kincseket hoz. Ezt tagadni nem lehet.

A további következtetések aztán ebből könnyen levonhatók. Az első az, hogy a valódi helyzet megismertetésére kell a kiállításokon törekednünk, vagyis az elért eredmények hü képét kell ott bemutatnunk, mert csak így juthatunk abba a helyzetbe, hogy a fejlődés folytonosságát figyelemmel kísérhessük és annak mérvéből, irányából helyes következtetést vonhassunk a jövő tendőkre nézve.

A másik következtetés az, hogy sok, vagy ha lehet minden gazda törekedjék a kiállítás napjait komoly megfigyelésekre, összehasonlításokra, s a neki megfelelő tanulmányokra fordítani, hogy az a fáradozás, áldozatkészség és nemes törekvés, mely egy-egy kiállítás létrehozásához szükséges, ne legyen hiába való, ne vesszen el nyom nélkül, hanem új eszméket, új törekvéseket keltsen életre, melyeknek nyomában ismét mások keletkezzenek és így vég-eredményében az egész mozgalom a haladás, fejlődés és közvagyonosodás előmozdítására szolgáljon.

Ezt a szívünkéből fakadó buzditást pedig ne vegye a mi gazdaközönségünk rossz néven, hiszen a mi közigazdasági állapotaink ma sem mondhatók még kielégítőeknek és hogy ez a kellő arányokban javuljon, ahöz állattenyésztésünk további fejlesztése és fejlődésének arányai szolgáltatják majd a biztos alapot. Ennek az alapnak a kiépítéséről, még pedig megfelelő, helyes és arányos kiépítéséről nekünk, a mai generációnak kell gondoskodni. A haladás — mint azt a tények mutatják — ezen a téren lassu, a munkának tehát folytonosnak kell lenni és mindenkinek ki kell abból venni a maga részét. Ezen öntudatos munkálkodásnál pedig az a fő,

hogy minden szem lásson, minden kéz mozogjon, mert ha a tevékenység, nem lesz általános, akkor a folyton változó igényekhez teljes mértékben alkalmazkodni és maradandóan oda simulni nem tudunk. Ez pedig ránk nézve baj lenne.

Már csak néhány nap választ el bennünket a kiállítás meggyitásától, melyet mi azzal az erős hittel és reménnyel várunk, hogy hazarészünk gazdaközönségét ott együtt látjuk.

*

Mult heti számunkbay a kiállításra való bejelentések táblázatos kimutatásához az e héten érkezett következő állat-bejelentéseket csatoljuk:

Somogyom község	1 bika
Balavásár	1 "
Gr. Teleki Ádám	1 " / 1 ló
B. Jósika Gábor	1 bika / 4 tehén és üsző / 2 bival
Frank Károly	1 törzs baromfi
Frank Károlyné	1 "
Zeyk Albert	1 bika
Suba Károly	2 "
Felszeghy Ferencz	2 " / 3 tehén és üsző
Teleky Mihály	1 tehén
Malatinszky Lajos	3 törzs baromfi
Lészai Ferencz	4 bika / 11 tehén és üsző
Baga Sámuel	2 "
Schuller József	2 törzs baromfi
Gr. Teleki Artur	4 bika
Sikó Lajos	1 "
Velits Zoltán	1 ló
Kilin József	1 tehén
B. Wesselényi Béla	5 bika
Kilin György	1 tehén
Gr. Teleki Mihály	2 ló
Özv. Tamási Józsefné	3 törzs baromfi
Gurát Béla	11 törzs galamb
Özv. Gyarmathy Józsefné	2 törzs baromfi
Bot János	1 bika / 1 tehén
Zsombory Károly	2 ló

Az eddig bejelentett állatok száma 47 db. ló, 85 db. bika. 153 db. tehén és üsző, 10 db. bival, 59 db. juh. 48 törzs baromfi és galamb.

Előrelátható, hogy ez évben is még az utolsó terminus, aug. 20-ig is számos bejelentés fog történni. Ugyancsak örvendetesen szaporodtak a gépkiallító bejelentései is.

*

A földmívelésügyi m. kir. miniszter egyletünkhöz 65019/II. 1. szám alatt a következő átiratot küldte:

„Folyó évi augusztus hó 3-án kelt 372. II. 70. számú kérvényére értesitem a szakosztályt, miszerint nyilvánított óhaja folytán augusztus hó 31-én Kolozsváron a tenyészállatkiállítás területén az állam számára ménevásárlást fogok eszközölni, a minek megfelelőleg a királyhágóntuli vármegyéből megvételre bejelentett mének tulajdonosait értesitettem, hogy méneiket Kolozsváron a tenyészállatkiállítás területén augusztus 31-én mutassák be vásárló biztosomnak.“

Budapest, 1900. augusztus 10.

A miniszter megbízásából:
Nagy Gábor s. k.

*

Az Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület képviselőtében a kolozsvári XIII-ik tenyészállatkiállítás alkalmából a kiállításra jelen fognak lenni az egyesület elnöke Zeykfalvi Zeyk Dániel főispán és Székelyhidy Viktor gazda-

sági egyesületi titkár. Értesülésünk szerint Alsófehérvármegyéből nagyon sokan készülnek a kiállítás megtekintésére. A régi vezérvármegye és a társegyesületnek, eme szép példáját ajánljuk az erdélyrészi vármegyék és társegyesületeknek követésre méltó példaképpen az erdélyrészi gazdaközönsséggel egyetemben b. figyelmükbe.

*

A m. kir. államvasutak igazgatósága 123304—VI. sz. átiratával tudatja, hogy a kolozsvári XIII. tényészallat- és gépkiállításra küldött állatok, valamint gépek a vasuti díj-szabásban I. rész B) szakaszában C. IX. és X. fejezetében (28. és 29. oldal) foglalt, vagyis az alábbi kedvezményekben részesülnek:

I. Kiállítási állatok.

1. A következő díjtételek, melyekhez a magyarországi vonalokon még a szállítási adó hozzáadandó az állatoknak úgy a kiállításához való szállításkor, mint az eredeti rendeltetési állomásról az eredeti feladási állomásra való visszaszállításánál alkalmaztatnak:

Az állatok neve	Díjtétel darabonként és km-ként o. é. fillérben, a kezelési illeték beletartva
Lovak-, öszvérek- és csikókért:	
1 drb. feladásnál	6 86
legalább 2 drb. feladásánál	3 44
Szamarak-, bikák-, ökrök- és tehénkért	3 16
Egy éves borjukért	1 58
Szopós borjuk-, kecskék-, kecskebakok-, juhok-, kosok- és ürükért	0 52
Gödölyék és bárányokért	0 26

Aprómarhákra a fenti díjtételek kosarakban, ládáknban, zsákokban stb. való feladás esetében is érvényesek

2. Tartályokban, mint ketreczekben, rekeszekben, kosarakban s effélékben feladott baromfiért a tényleges súly után 100 kg.-kint és kilométerenkint a kezelési illetéket bezárólag 0 52 fillér szedendő be.

3. Lovak-, öszvérek és csikókért, ha azok a feladó kívánságára istálló-kocsikban szállítatnak (üzletszabályzat 45. §-ához tartozó III. póthatározmány), a fentebbiek szerint esedékes fuvardíj 50% os pótlékkal felemelve szedetik be.

4. Az alábbi mérsékelt díjtételek csak akkor alkalmaztatnak, ha a feladó azt az üzletszabályzat 51. §. (1) bekezdésének e) pontja értelmében a fuvarlevélben kifejezetten kívánja.

5. A kiállításra való szállításról szóló fuvarlevélhez az illető kiállítási bizottság által kiadott igazolványnak kell csatolva lennie, melynek a feladó nevét, valamint a kiállításához küldendő állatok megjelölését kell tartalmaznia.

6. A kiállításról, é. p. az eredeti rendeltetési állomásról az eredeti feladási állomásra visszaszállítandó állatokra vonatkozó fuvarlevélhez azon fuvarlevél is csatolandó, melylyel az állatok a kiállításához küldettek. Mindkét fuvarlevélnek záradékkal kell ellátva lennie, melyben a kiállítási bizottság bizonyítja, hogy az állatok ki voltak ugyan állítva, de nem sorsoltattak ki és nem adattak el.

II. Kiállítási tárgyak.

1. A kiállítás helyére való szállításért a teljes fuvardíj számítottatik.

2. A visszaszállítás az első eredeti fuvarlevélben megnevezett feladó címére ugyanazon utirányon, melyen az odaszállítás történt, díjmentesen történik, ha a 3., 4., 6. és 10. pont alatti határozmányok teljesítettek.

3. Az árunak az odaszállításához való feladásánál a feladó a küldeménynek tartalma szerinti megnevezése mellett a fuvarlevélben kifejezetten megjelölni tartozik, hogy a küldemény kiállítási tárgy. A kiállítási tárgyaknak más, nem a kiállításra szánt tárgyakkal egy fuvarlevél-szállítmányra való

egyesítése esetén díjmentes visszaszállítás nem engedélyeztetik

4. A visszaszállítás végett való feladásnak a kiállítás bezárása után 4 hét alatt (kivételek külön állapíthatnak meg) és mindenkor ugyanazon állomáson kell történnie, melyen az áru átvétetett. Ezen alkalommal a feladó az odaszállításra vonatkozó eredeti fuvarlevelet felmutatni, valamint a kiállítási bizottságnak az iránti igazolványát, hogy a visszaszállítandó kiállítási tárgyak ki voltak állítva és nem lettek kisorsolva vagy elárusítva, átadni tartozik.

5. Ha egy szállítmányhoz tartozó kiállítási tárgyaknak csak egy része nem sorsoltatik ki, illetőleg nem adatik el, ezen résznek díjmentes visszaszállítása az egész szállítmány eredeti fuvarlevelének és a kiállítási bizottság előírt igazolványának bemutatása mellett szintén engedélyeztetik

6. A visszaszállítás az odaszállításra vonatkozó eredeti fuvarlevél kiállítója részére csak egy küldeményre nézve történhet díjmentesen. Több részletküldeménynek az eredeti fuvarlevél ismételt előmutatása mellett való díjmentes visszaszállítása nem engedtetik meg. Ez okból az eredeti fuvarlevél a feladási állomás által a visszaszállítás végett történő feladás alkalmával lebelegeztetik, vagy megfelelő jegyzettel láttatik el.

7. A gyorsárúként való díjmentes visszaszállítás csak akkor igényelhető, ha a küldemény az odaszállításánál is gyorsárúként szállítottatott.

Kis hirdetések című rovatunkra felhívjuk olvasóink figyelmét. Egy koronáért, mely előre beküldendő, mindenki hirdethet s az utalvány szelvényre a hirdetés szövege is felírható. A hirdetési megrendelés minden számról legkésőbb csütörtökön délig a kiadóhivatalhoz juttatandó.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Darányi miniszter üdvözlése.** Darányi minisztert az ország összes gazdasági egyletei bizalmi feliratokkal üdvözölték abból az alkalmából, hogy párisi szereplése miatt némely lapok heves támadást intéztek ellene. Azt hisszük, hogy ez oly fényes elégtétel miniszterünknek, minőben nem minden szakminiszter részesülhetne minálunk. Mint halljuk, az „O. M. G. E.” is készül hasonló nyilatkozat, illetve üdvözlő felirat küldésére s ezt mihelyt az őszi szezón ülései megkezdődnek, napirendre hozzák.

A mezőgazdasági állapotról. A földmivelésügyi miniszter a következő hivatalos kimutatást közli: Augusztus első harmadában kedvező időjárás uralkodott, mert az ország nagy részére kiterjedő esőzések váltották föl a július hónapi rekkenő hőséget és szárazságot. Konstatálható, hogy a hűvösebb és csapadékos időjárás a növényzet fejlődésére kedvező hatással volt s ennek következtében a kapás növények, különösen a kukorica, répa, burgonya és dohány többnyire helyre is állottak. A Szőlőnek is használt a jó eső; legalább a szem fejlődése nem akadt meg, a mire pedig már sok helyen a rekkenő hőség miat kilátás volt. Az ideai gabona termés a július 30-ikán kimutatott állapottal szemben úgy minőségre, mint mennyiségre nézve némileg kedvezőbb lesz. A végleges eredményekre a pozitív adatok csak később, a cséplés befejezése után, fognak rendelkezésünkre állani. Az őszi buza kvalitása különböző, tulnyomó részben hektolitrenkénti sulya 76—78 kilogramm. A buza színe is nagyon vegyes, a sok szép piros színű között elég sok fakó buza is fordul elő, sőt itt-ott kicsirázott buzáról is hallani panaszokat, de mégis legtöbbször arról panaszkodnak, hogy a hőség miatt a későbbben le aratott buza megszorult. Szalmára nézve a termés gyengébb volt a múlt évinél. Az őszi rozs és kétszeres terméshozama körül is valószínű, hogy az átlagok egy kevésbé javultak. A tavaszi árpa termés hozama körül szintén valamivel jobb az eredmény. Az árpa kvalitása ellen azonban több helyen szintén sok a panasz. Az átlagos sulyegység 64—66 kilogramm. A zab termés

minősége tulnyomórésztben közepes. A kukorica termés kilátásai a meglehetősen kiadó esőzések-re és jobb, hűvösebb idő járásra egyes helyeket kivéve, a hol kevés eső volt, általában javultak. A burgonya fejlődését is tetemesen előmozdította a kedvezőbb esős időjárás. A kerti vetemény is felüdült és többnyire kielégítő. A hüvelyes többnyire elég jól fejlődik. A komló, köles tataréka, a len és kender tulnyomó részben meglehetősen termést ígér.

— **Komlóértékesítési értekezlet.** A segesvári komlóértékesítési egylet kezdeményezésére s a földmivelésügyi kormány jóváhagyása alapján Somogyi István Nagy-küküllővármegyei alispán elnöke alatt Segesvárt augusztus hó 13-án a magyar komló értékesítése ügyében értekezlet tartatott. Számos komlótermelőn kívül jelen voltak a földmivelésügyi minisztérium részéről Bartók Géza felügyelő; a kereskedelemügyi minisztérium részéről Renbovszki Jenő titkár; Bárány Kemény Béla Udvarhelymegye, Somogyi Albert Nagy-küküllőmegye közgazdasági előadó; Rubinek Gyula az O. M. G. E. titkára; Fröhlich József a Szász Gazdasági Egylet képviselője s Csérer Lajos komlótermelési szaktanár. Hosszabb eszmecsere után az értekezlet akkép véli a magyar komló értékesítési ügyét előmozdíthatónak, ha Segesvárt egy állandó komlóvásár rendeztetik, ugyanott a pályaudvar mellett egy komlóvásárcsarnok építtetik fel, ha a M. A. V. a bel-földi és külföldre irányuló komlóforgalmat olcsó tarifával mozditja elő; ha a vásár sikere pontos külföldi ártudósításokkal mozdittatik elő; ha a finom komló termelésének fejlesztésére pénzdíjak és jutalmak osztatnak ki a termelők közt; ha a kormány állami kísérleti sörgyárat épít fel s abban magyar sörfőzőmestereket nevel. Az értekezlet ezen javaslatok támogatására a közgazdasági minisztereken kívül az Országos-, az Erdélyi és a Szász-Gazdasági Egyesületeket is felkéri. Segesvárt, 1900. évi augusztus hó 14. én. Csérer Lajos s. k., komlótermelési szaktanár.

— **Közgazdasági kamara.** A Keleti Értesítő jelentése szerint Széll Kálmán miniszterelnök kezdése folytán arról van szó, hogy valamennyi közgazdasági tényező hozzájárulásával egy külön közgazdasági kamara létesítésék, melynek az lenne a hivatása, hogy a ma még ellentétes áramlatok közt a harmóniát helyre állítsa. E kamarában képviselve lenne ereje és fontossága arányában a mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelem. Az érdekelt minisztériumok közt most élénk tanácskozás folyik ez intézmény minél előbbi megvalósítása érdekében. Örömmel üdvözöljük az eszmét s reméljük, hogy az új intézmény hasznos szolgálatokat teend minden irányban. Ugy tudjuk, hogy a gazdasági egyletek még nem bírnak tudomással e nagy horderejű tervről.

— **Tejszövetkezetek, állattenyésztésünk és a nép táplálkozása.** Egyik tekintélyes iparkamara jelentéséből olvassuk, hogy a falusi tejszövetkezeteknek aggasztó árnyoldaluk is van és pedig az, hogy a szövetkezeti tagok a tejért kielégítő árt kapván, azon vannak, hogy minél több tejet szállítsanak és e célból a szopós borjukat időnek előtte vonják el az anyatehéntől, minélfogva a borjuk csak fogyatékosan fejlődnek, s ez által állattenyésztésünk haladásban megakad, illetve visszafejlődik. Még nagyobb baj, hogy a kisgazda háznépétől is megvonja a tejet, vaját és turot miáltal a táplálkozás hiányosabb lévén, attól lehet tartani, hogy a földmivesnép elsatnyul és degenerálódik.

Azt hisszük, hogy ennél van még aggasztóbb árnyoldala is a szövetkezetnek általában: Az, hogy a közvetítő kereskedelem hasznát a termelő és a fogyasztó — maguk közt osztják fel, tán inkább ez a baj. Nem?

— **Románia a tojásértékesítő szövetkezetek ügyében** alighanem megelőz minket. Filipészki Miklós, Románia földmivelésügyi minisztere, a napokban Nagy-Szent Miklóson járt és ott meglepettette Popper Alfréd nagy tojáskiviteli telepét. A miniszter — saját szavai szerint — hazájában sürgősen szervezni akarja

a tojaskivitel s az említett telepet tapasztalatok szerzése czéljából kereste fel. Jó lesz sietnünk nekünk, erdélyrészi szövetkezőknek, mert minél később szervezkedünk, annál nagyobb konkurrenzia és annál kisebb siker fogja kísérni vállalkozásunkat.

— Két iparosunk tanulmányutja. Két derék iparosunk *Klaszovitt György* szijgyártó és *Lévay János* hentes e hét elején tért vissza egyhónapos tanulmányutjából. A párisi kiállítás volt a végczéljuk, utközben azonban csaknem három hetet szenteltek az austriai, németországi, belgiumi s francia nagyobb a szakkörükbe vágó — gyárainak megnézésére és tanulmányozására. Megállapodva Bécsben, Prágában, Drezdában, különösebb tanulmány tárgyává tevék a németbirodalom fővárosának Berlinnek, majd Hamburg, Hannover, Cassel érintése után Frankfurtnak hentes és bőriparát, majd Offenbachét, mely maga mintegy 250 gyárból árasztja el czikkeivel a félvilágot; innen Mainz Cöln érintésével végre már csak Brüsszel késleltette Párisba érkezésüket. A kiállítás meg szemlézése után Basel, Zürich, München s Salzburg megtekintése után Bécsen keresztül érkeztek haza, gazdagodva tapasztalattal s az ezeken alapuló azon öntudattal, hogy e két magyar iparágának életképessége már most is kiállja a versenyt a külföld legjobb gyáraival, sőt p. o. a szij és nyereg szerszámoknál a külföldnél előbbre vagyunk csinosabb s izlés tekintetében. Üdvözljük e két iparosunkat, kik nem kimélnék költséget és fáradságot s kik a legkisebb támogatás nélkül tanulmányozási szempontból ilyen hosszú utat tettek, hogy iparunknak szolgáljanak.

— Arankamentes, plombozott löheremag tisztán kapható a »*Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank áruháza* vezetésénél, *Kolozsvárt vasúti-állomás mellett.* Minden megkeresés és címre intézendő és pedig idejében, hogy a raktárnak legyen alkalma és ideje a kellő mennyiség kiállítására. (2.)

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Agrárius kereskedelmi kamara.

Végre kezd tisztázódni a helyzet és mind sürbben nyilvánul meg nemcsak a gazdák, hanem az egész ország érdeklődő köreiből az a fölfogás, hogy a mezőgazdaság, mint a mely az ország kétharmadának foglalkozást s ügyszólva az egész országnak kenyeret nyújt, a szükséges védelemben kell, hogy részesüljön. Csak melegen üdvözölhetjük tehát a *kolozsvári kereskedelmi és iparkamarát*, mikor ritka erélyességgel mutat rá azokra a bajokra, melyek a gazdákra ólomsúlyként nehezedenek manapság. A kamara 1899. jelentésének „általános közgazdasági helyzet”-ében teljesen helyesen első sorban az 1899. év terméseredményével foglalkozik, abból kiindulva, hogy „nálunk ezen (a mezőgazdaságon) fordul meg az egész üzleti élet s ha gazdáink pénzhányban szenvednek, az egész forgalom megáll.” És következetességgel mutat rá arra, hogy a mezőgazdaság miért nem tud bajából kimelkedni: „Oka ennek nemcsak az idegen világrészek kiterjedt magtermelése, erős versenye s a tőzsdéi élet több kinövése, mint: *papirbuza, fedezetlen határidő-üzlet stb.*; hanem közvetlenebb oka az is, hogy a földbirtok nagyobb része: a latifundiumok és holtkezi javak épen nagyságuk miatt nincsenek elég okszerűen és belterjesen kihasználva; a kisbirtok kezelése pedig részint a tőke, részint az értelem hiánya miatt elmaradt a kortól.” Ennek a passzusnak első részével mindenben egyetértünk és még nagyobb örömmel fogadjuk el a premisszából vont következtetést: „Ugyanazért csak termelőink és vidéki kereskedőink visszhangjai vagyunk, midőn ez alkalomból is szükségesnek tartjuk a kereskedelemügyi miniszter ur figyelmét a börzei visszaélések romboló hatására s azok lehető megszorítására fölhívni.” Ez

mondjuk, teljes átértése annak, hogy az alacsony, s a tőzsdé kinövésai által okozott alacsony buzaárak nemcsak a mezőgazdaságra, hanem egész közgazdaságunkra romboló hatásuak.

Fölcserelel azonban a jelentés az okot az okozattal abban, hogy a baj közvetlenebb okát a belterjes és okszerű földmívelés hiányában látja. Mert belterjes gazdálkodást üzni, nagyobb tőkebefektetést tenni, drágább munkát alkalmazni csak akkor okszerű gazdálkodás is, ha a nagyobb befektetés és több költség után a megfelelő jövedelem is elérhető. Ha a mostani termelési költség x megnövekedik a belterjesebb gazdálkodással járó nagyobb termelési költségekkel, y-al, akkor akkor a jövedelemnek z-nek is legalább valamivel többel, mint y-nyival kell megnövekednie. Már pedig bebizonyult dolog az, hogy a költségesebb belterjes mívelés annál kevésbé lehet nyereséges, minél alacsonyabb a mezőgazdasági termékek ára. Circulus vitiosus ez: ha alacsonyak az árak, kevés a gazda = az ország jövedelme, kevés és drága a tőke, ez által költségesebb a befektetés, kevesebb lesz, vagy nem lesz tiszta jövedelem, a belterjes gazdálkodás tehát nem nyereséget, hanem veszteséget fog hozni. Igen, a belterjes mívelés normális termékárak mellett, mezőgazdasági jólétben és közgazdasági jólétben kecsgető kilátásokat nyújt. Adják vissza hát a normális árakat és lehetőség s lesz a belterjesebb gazdálkodás és megadatik a közgazdaság prosperálásának előfeltétele.

Ennek a módját jelölte meg a kereskedelmi és iparkamara. Ohajtandó lenne, hogy a kamara a tett propagálására a többi kereskedelmi kamarát is fölhívna hasonló, bizonyára a többi által is helyesnek tartott álláspont mellett való nyilatkozásra s a kereskedelemügyi miniszternél való érvényesítésre. (é.)

Budapesti gabonatőzsdé.

(Augusztus 16.)

I. Készáruüzlet.

Buza iránt a hangulat ma lanyhábban alakult. A malmok mérsékeltébb vételkedvet tanusítottak, míg a kínálat különösen vagonáruban sürgős volt. Az árak így 5, helyenkint 10 fillérral hanyatlottak. Elkelt összesen 23.000 mm. 7:65—7:95 k. árakon.

Rozs mérsékeltébb forgalom mellett 6:70—7:— kor. közt jegyez.

Takarmányárpában mérsékelt a kínálat, a hangulat és az árak tartottak Uj áruért 5:80—6:05 koronáig fizetnek.

Zabban az irányzat szilárd és jobb kínálat mellett az árak szilárdak. Minőség szerint helyben 5:20—5:75 koronáig jegyez.

Tengeri 6:30—6:35 k körül jegyez.

Az árak mindenütt 50 klgm.-ként értendők.

II. Határidő-üzlet.

A tegnap megjelent hivatalos termésbecslés számszerű adatait ugyan nem közöl, de kiemeli, hogy a terméseredmény úgy mennyiségileg, mint minőségileg a jul. 30-iki eredményénél jobb.

Ezen körülmény, kapcsolatosan a 2 nap óta c. el olcsóbb amerikai jegyzésekkel, az irányzatra ma lévyhitólag hatott s az árfolyamok az utolsó zár-lathoz viszonyítva, néhány fillérral olcsóbban indultak. Később ismét Bécs lépett fel vevő gyanánt és jöllehet az arbitrage is eszközölt fedezési vételeket, az irányzat buzában továbbra is csendes maradt. Rozs ennek ellenében tartósan szilárd s a buza-árfolyamoktól függetlenül árjegyzését teljesen fentartotta.

Tengeri sem mutat visszaesést. Szilárd a zab is.

Kolozsvári piac

A csütörtöki (aug. 16-iki) hetivásáron a következő gabona-árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	K-tól 12:20—13 80	K-ig
Rozs	"	10:40—11:00 "
Zab	"	08:80—00:00 "
Árpa	"	11:00—12:00 "
Kukoricza	"	10:80—11:00 "

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Agricola. Azt a czikkorozatot Jakab László társszerkesztőnk írta.

K. J. N. as. A bejelentésekből ítélve a lóosztály számra nézve valamivel gyengébben lesz képviselve, mint utóbb volt, annál gazdagabb lesz azonban a szarvasmarha-osztály, főleg pedig ennek bikacsoportja. Fáradságuk tehát nem lesz hiába való, csak

jöjjenek minél többen és nogassák a szomszédokat is. Üdvözlét.

M Gy. P. . . . ház. A székelty kérdéshez lesz még nekünk is szvaunk, de most más téren vagyunk elfoglalva, egyébként jobb is lesz ezt majd akkor elővenni, mikor a gazdák is olvashatnak. Mi is úgy vagyunk meggyőződve, hogy a székelty kérdés országos kérdés, de helyes megoldása a mezőgazdasági kérdésekkel szorosan összefügg. U. Z. ur ebben a kérdésben körülbelül helyes uton jár és jól itél.

S. L. Gy. - u. Némely dolognak egészen más színezete van közelről, mint távolról. Legyen meggyőződve, hogy mi mind a két viszonylatból mérlegeltük a kérdést és úgy itéltünk.

Mezőgazdák figyelmébe!

Elismert kitünő hazai gyártmány!

1600 gőzcséplőkészlet üzemben!

Czím:

ELSŐ MAGYAR

gazdasági gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPESTEN,

KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7 SZÁM.

Gőzcséplőkészletek

2¹/₂, 3¹/₂, 4, 4¹/₂, 6, 8, 10, 12, lóerejűek.

Magánjárók (úti mozdonnyok)

Kérjük minden szakbavágó kéréssel bizalommal hozzánk fordulni. készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Árjegyzék kívánatra díjmentesen k. ídeltik.

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvárt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 30 millió korona.

4%-os és 4¹/₂%-os

Záloglevélkölcsönöket

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4¹/₂%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42¹/₂ évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményét. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4¹/₂%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereségekötvények.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felolós szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA

HIRDETÉSEK.

Az ezredéves országos kiállításon állami ezüstéremmel kitüntetve.

A LESZIH-féle újból javított és 30-szor kitüntetett

„VICTÓRIA” terményrostákat

ajánlja teljes szavatosság mellett Leszih Miksa utódai

SZILÁGYI és DISKANT
gépgyára és gazdasági gépraktára (Leszih-ház) Miskolczon
(Alapított 1863-ban).

Munkaképessége naponta 100—300 egész 500 mázsáig.
Tisztit zörgés nélkül, nagy és apró magvakat.

Oszályoz sűly és nagyság szerint.
ÜSZÖG-VERŐVEL EL VAN LÁTVA.

(377)

A prágai rostaversenyen a legelső és legmagassabb kitüntetést VICTÓRIA terményrostánk nyerte.

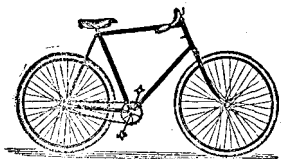

Első rendű kitüntetések.

Terménykereskedőknek elkerülhetlen.

Gazdaságban nélkülözhetetlen!

Honi saját gyártmányu varró-gépek.

ERDÉLY LEGNAGYOBB
Kerékpár és
Varró-gép
raktára.

Szakszerű kerékpár és varró-gép javító
mechanikai műhely.

Bernáth Ede Sándor
KOLOZSVÁR.

a magyar kir. posta- és távirtda szállítója.

Raktáron tartok mindenfajta varrógépet.

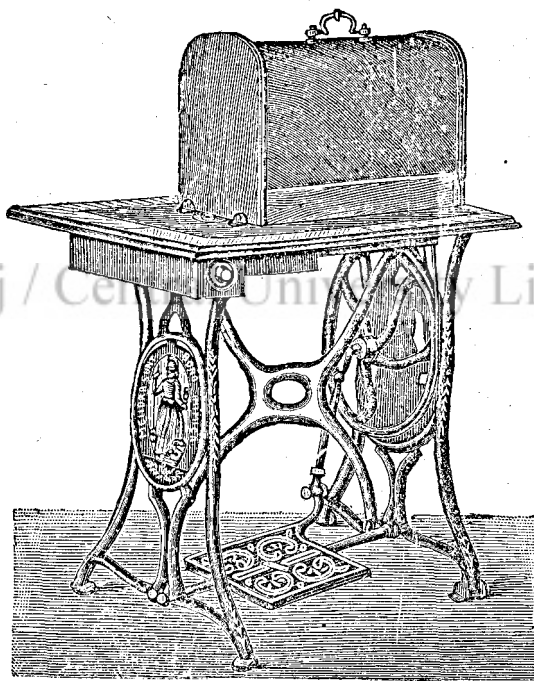
Gépeim azon alkatrészei, melyek egyáltalában hazánkban gyártatnak, mind honiai, saját nevem alatt hozom azokat forgalomba s azok jóságáért 5 évig felelek; ez idő alatt teljesen díjtalanul javítom azokat vidékről is.

Gépeimet igen előnyös havi részletfizetés mellett adom el, a réggit becséreltem.

Géprészek, olajok, a legjobb tűk készletben.

KERÉKPÁROK (378.)

az összes világhírű bel- és külföldi gyártmányok.

NAGY JAVÍTÓ MŰHELY.

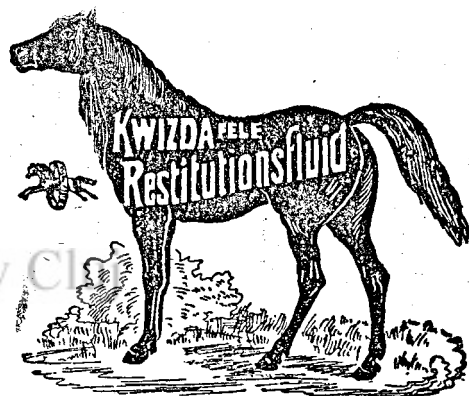
Vevőimet saját gépemem és nagy zárt iskolámban meg is tanítom.

Sürgönczim: Bernáth gépraktár.

Telephon szám: 412.

Kwizda-féle Restitutionsfluid.

1 palá 1 líveg 2 korona 80 fillér.

Os. és kir. szab. mosóvíz lovak számára.

40 év óta udvari istállókban, e nagyobb katonai és polgári istállókban használatban, nagyobb fáradozás előtti és utáni erősítésre, rángatózásnál az idegek merevségénél stb A lovakat az idomításnál kiváló tevékenységre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszerészeiben és drogueriáiban.

Franz Joh. Kwizda os. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari szállító, kerületi gyógyszerésznél Korneuburg, Bécs mellett. (328. I.)

G E N G Á K O S

vízvezeték és csatornázási vállalat épület- és műlakatosság, techikai műhelye

Kolozsvárt, Szentlélek-utca 4. sz.

kitüntette a párizsi f. academia levelező tagságával ipari ujtásokért

— díszéremmel 1892. —

Sürgönczim: GENG. (379.)

Telefon: 298.

Mindennemű vízvezeték és csatornázási munkálatok, fürdőberendezések, angol szagmentes őrskékek.

Magán vízvezeték berendezése gyárok, gazdaságok stb. részére. Világítás és fűtési berendezések, épület- és műlakatos munkák, vas szerkezetek, vasrácsok, villámhárítók, villamos berendezések, telefonok, villany világítások. elektromos accumlátórok stb.

Acetylen világító készülékek, calcium karbiol.

Faragó-féle

Csüdsömör-kenőcs.

Biztos hatású szer, csüdsömör, flám és nyeregtörés ellen.

Faragó-féle

Verseny fluid.

Izom, izület-rándulás, valamint rokkantság esetében kitünőnek bizonyult.

Mindkét szer, környékbeli több nagyobb uradalomnál, valamint kisebb gazdáknál kipróbálva;

több év óta igen jó eredménnyel használtatik.

Kapható a feltaláló és készítőnél

FARAGÓ ÖDÖN

gyógyerésznél (381)

Tót-Komlós Békés-megyé.

1 nagy tégly Csüdsömörkeuócs . . . . . 2 korona.

1 kis " " " " " " " " 1 " " "

1 líveg **Versenyfluid** 3 deciliter . . . . . 2 " " "

1732—1900. szám.

Árlejtési hirdetmény.

A szamosujvári kir. orsz. fegyintézet részére az **1901. évi január hó 1-től 1901. évi december hó 31-ig** szükséges

1. mintegy 150 mm. marhahús szállításának biztosítása végett 1900. év szeptember hó 15-én.

2. mintegy 140 hektoliter tehéntej szállításának biztosítása végett 1900 év szeptembere hó 17-én.

3. mintegy 20 mm. szalonna szállításának biztosítása végett 1900. év szeptember hó 18-án.

4. mintegy 36. mm, juhtúró szállításának biztosítása végett 1900. év szeptember hó 19-én.

5. mintegy 1600 köbméter I. osztályú, hasábos, egyharadrészben bükk, kétharmad részben tölgy, tűzi-fa szállításának

biztosítása végett **1900. évi szeptember hó 20-án délelőtt 10 órakor** a fegyintézet hivatalos helyiségében írásbeli zárt ajánlatok elfogadásával egybekötött nyilvános szóbeli árlejtést tartok. Az árlejtésen való részvételre azzal hívom fel vállalkozni kívánókat, hogy az ajánlati értéknek megfelelő 5 %-nyi bánatpénzt az árlejtés megkezdése előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban kötelesek letenni; s a mennyiben az igazgatóság előtt ismeretlenek, hatósági bizonylattal igazolni, hogy nagyobb vállalatokra képesek és szerződés kötésre jogosultak.

A jelen kivonatos és a részletes feltételeknek is megfelelően szerkesztett, az ajánlattevő által szabályszerűen aláírt, bánatpénzzel felszerelt és egy koronás bélyeggel ellátott, bepecsételve, bérmentesen beterjesztett írásbeli zárt ajánlatok borítékára rá irandó, hogy az „Ajánlatot“ tartalmaz. Ezen ajánlatok a szóbeli árlejtés megtörténte után nyilvánosan bontatnak fel. A kitűzött határidő után érkezettek figyelembe nem vétetnek. Tartalmaznia kell továbbá a zárt ajánlatnak:

a) ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy ezen kivonatos és az intézet hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthető részletes szállítási feltételeket ismeri s magát azoknak mindenekben aláveti.

b) a szállítandó cikk egységi és ez alapon összárát korona értékben, számmal és betűvel olvashatóan írva.

c) ajánlattevő nevét, lakását, polgári állását tisztán kiírva.

d) ajánlattevő azon határozott kijelentését, hogy a szállítandó cikket ő maga fogja-e termelni, előállítani vagy mástól szerzi be, utóbbi esetben, hogy hazai vagy külföldi forrásból eszközli-e a cikket beszerzését egészben, illetve annak egyes részeiben.

Kir. országos fegyintézeti igazgatóság.

Szamosujvárt, 1900. évi augusztus hó 10-én.

Uhlyarik Albin

(389.)

igazgató.

1733—1900. szám.

Árlejtési hirdetmény.

A szamosujvári kir. orsz. fegyintézet részére az **1901. évi január hó 1-től 1901. évi december hó 31-ig** szükséges mintegy

1. 1200—1400 kgrm. I. oszt. fekete fodros, esetleg barna vichsos tehénbőr. (pitling),

2. 200—250 kgrm. 1-szer ültetett női talpbőr,

3. 1500—1800 „ 3-szor ültetett férfi talpbőr,

4. 400—450 „ I. oszt. angol talpbőr fél kypszoldal alakban,

5. 30—40 „ finom barna vichsos borjubőr,

6. 80—100 drb. I. prma sima zergebőr,

7. 10—15 „ fekete fényes sapka bélésbőr és

8. 200—250 „ cserzett bélésbőr (birkabőr) szállításának biztosítása végett **1900. évi szeptember hó 21-én,**

9. mintegy 100—150 schok 14-es számú I. osztályú szürke lugozott T. ow. fonál szállításának biztosítása végett **1900. évi szeptember hó 24-én délelőtt 10 órakor** a fegyintézet hivatalos helyiségében írásbeli zárt ajánlatok elfogadásával egybekötött nyilvános szóbeli árlejtést tartok. Az árlejtésen való részvételre azzal hívom fel a vállalkozni kívánókat, hogy az ajánlati értéknek megfelelő 5 %-nyi bánatpénzt az árlejtés megkezdése előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban kötelesek letenni s a mennyiben az igazgatóság előtt ismeretlenek, hatósági bizonylattal igazolni, hogy nagyobb vállalatokra képesek és szerződés-kötésre jogosultak.

A jelen kivonatos és a részletes feltételeknek is megfelelően szerkesztett, az ajánlattevő által szabályszerűen aláírt, bánatpénzzel felszerelt és egy koronás bélyeggel ellátott, bepecsételve, bérmentesen beterjesztett írásbeli zárt ajánlatok borítékára ráragasztandó, hogy az „Ajánlatot“ tartalmaz. Ezen ajánlatok a szóbeli árlejtés megtörténte után nyilvánosan bontatnak fel, — a kitűzött határidő után érkezettek figyelembe nem vétetnek. Tartalmaznia kell továbbá a zárt ajánlatnak:

a) ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy ezen kivonatos és az intézet hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthető részletes szállítási feltételeket ismeri s magát azoknak mindenekben aláveti.

b) a szállítandó cikk egységi és ez alapon összárát koronaértékben számmal és betűvel olvashatóan írva.

c) ajánlattevő nevét, lakását, polgári állását tisztán kiírva.

d) ajánlattevő azon határozott kijelentését, hogy a szállítandó cikket ő maga fogja-e termelni, előállítani vagy mástól szerzi be, — utóbbi esetben, hogy hazai vagy külföldi forrásból eszközli, — a cikket beszerzését egészben, illetve annak egyes részeiben.

Kir. országos fegyintézeti igazgatóság.

(388.)

Szamosujvárt, 1900. augusztus hó 10-én.

Uhlyarik Albin

igazgató.

Jó és szép munkáért.

Szép munkáért és haladásért.

Jó, szép munka és haladásért.

Klaszovitt György

szíj és nyereggyártó

Kolozsvárt Unió utoza

Raktár mindennemű **kooslkázó** és **lovagló** szerelvényekből, **urak** és **hölgyek**, valamint a cs. és k. **tiszték** részére előírás szerint.

Minden előforduló **szíj** és **nyereggyártó** és **táskásmunka** készítés.

Használt hámok és nyergek mindig kaphatók, használt tárgyak megvétetnek vagy becsérletnek (363.)

Téli és nyári lótakarók raktáron vagy megrendelésre.

Takarítószerkek bármely színű bőrhöz kaphatók.

Michelstädter-féle czipógyarak

(360.) Erdélyrészi legnagyobb raktára
KOLOZSVÁR, Főtér 11. sz.

Szabadalmazott

„Triumph“-czipők
 egyedül valódiak.

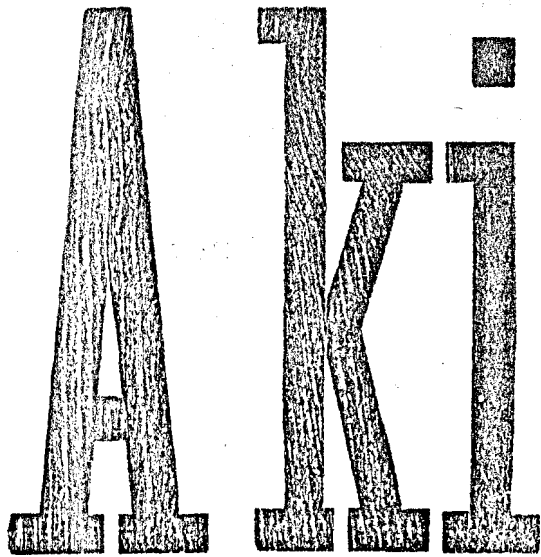
„Ideál“-czipőnyújtók
 legkényelmesebb kaptafa.

Mindennemű
különlegességek.

Képes, divat-tudósító árjegyzék
 minden évadban a n. é.
 közönség szives
 rendelkezésére.

Legjobb választék mindennemű czipőkben!
 Minden évadban a legjobb díjat!
 Legjobb anyag! Legjobb alak!
 Legjobb és legkényelmesebb bevásárlást forrás!

**tejgazdasági eszközöket
 vagy gépeket venni szán-
 dékozik!**

**tehenészetet akar be-
 rendezni!**

**tejgazdasági telepet ki-
 ván felállítani!**

**tejszövetkezetet óhajt
 létesíteni!**

az forduljon teljes bizalommal hozzánk.

Dijmentesen szolgálunk utbaigazítással, tanácssal.

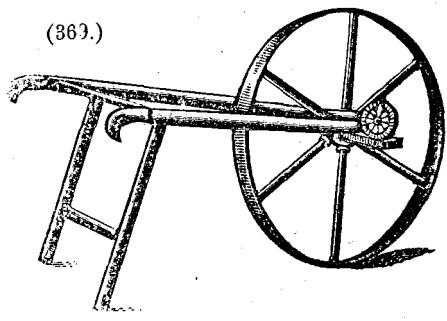
Alfa-Separator

(214.) **részvénytársaság.**
 ezelőtt: Pfanhauser A.
 Budapest, VII., Erzsébet-körut 45.

Spanyol szab. 24199. — Belga 142457. — Portugal 3096.

Gazdák figyelmébe!

Minden gazdaságban nélkülözhetetlen az összes államokban
 szabadalmazott Stádel-Torkos-féle
földmérő talyiga,

(363.) melylyel minden tévedés
 vagy zavar a mérésnél
 teljesen ki van zárva. A
 kerék egy ölet ír le, a
 küllők a lábakat mutat-
 ják, az óralap pedig a
 fölmért ölek számát és a
 gép minden 100 ölnégyzet
 cseppet és mér tovább.
 A készülék oly egyszerű
 és szilárdan gyártott és
 oly könnyű, hogy bármely
 gyermek által kezelhető,

semmi előismeretet nem kíván és a teljesített munka pontos, gyors
 és olcsó Ezen új találmány a gazdák régi baját van hivatva orvos-
 solni, mert ki-ki pontosan, gyorsan és olcsón fölmérheti a terüle-
 tet, azért is a napi fogatmunkatémények ellenőrzésénél, feles,
 harmados és conventio földek kiszabásánál stb. stb. kiszámíthatlan
 előnyöket biztosít.

A szabadalmazott földmérő talyiga az 1899. évben megtartott szegedi
 országos gazdasági kiállításon „új és figyelemreméltó“ jelzővel lett
 kitüntetve.

A Stádel Károly örökösei gépgyár és vasöntöde Győrött van
 kizárólagosan jogosítva e gépet készíteni és elárusítani és kívánatra
 prospektussal szolgál.

Ara egy földmérő talyigának 36 korona.
**Stádel Károly örökösei,
 Győrött.**

Az alábbihoz hasonló számos elismerő-nyilatkozat igazolja e
 földmérő talyiga célszerűségét és használhatóságát.

Stádel Károly örökösei gazdasági gépgyár, Győr.

Köszönettel elismervén az új számoló készülék elküldését, örömmre
 szolgál kijelenteni, hogy az önök földmérő talyigája céljának teljesen meg-
 felel és igen praktikus készüléknek bizonyult.

Alkalmam lévén a mérőkészülék pontosságát szigorúan ellenőrizni,
 meggyőződtem annak pontosságáról nemcsak sima utakon, hanem tarlón,
 szántáson és rögös utakon is.

Ezzel ki van mondva, hogy a földmérő talyiga, főképp a gazdaságra
 és gazdákra nézve valóban igen célszerű és sokféleképpen használható esz-
 köz, mely a mérőláncczal szemben nagy idő és munkaerő megtakarítást
 jelent.

Teljes tiszlettel
 Inkey Béla.

Amerikai szabad. 718814. — Britt-Írldiai szabad. 2290.

1900. párisi nemzetközi kiállítás jury tag.

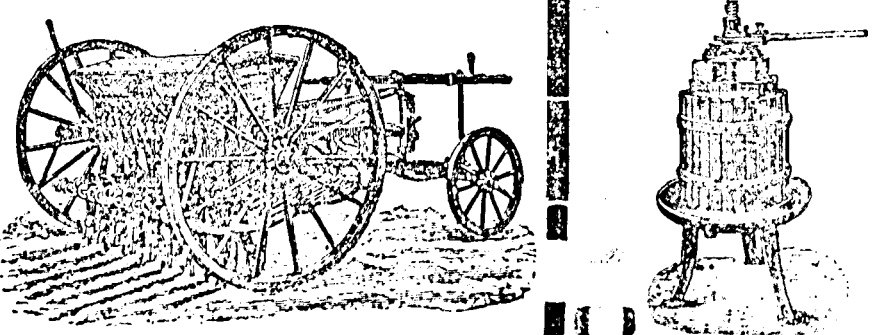
**KÜHNE E.
 GAZDASÁGI GÉPGYÁRA MOSONBAN.**

(Blakult 1856.)

Ajánlja a jelenlegi időnyre: rostáit, magtárszelelőit és konkolyválasztókat. —
 Uj! „Diadal“ rosta és Kayser-féle centrifugális gabonaosztályozó.
 Hirneves „HUNGÁRIA DRILL“ meritő rendszer,
 sorvetőit: „MOSONI DRILL“ toló-vető rendszer,
 „JUBILEUM DRILL“ kis gazdáknak.

Legjobb Sack-rendszerű ekélt, egyes, kettős és hármas ekélt, a híres és
 rendkívül kedvelt Laacke-féle boronált, rétre és szántóföldre és hengereit.
 A szüreti időnyre: borsajtóit különböző nagyságban és szőlőzúzóit
 legjobb minőségben.

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körut 57/a. (386.)

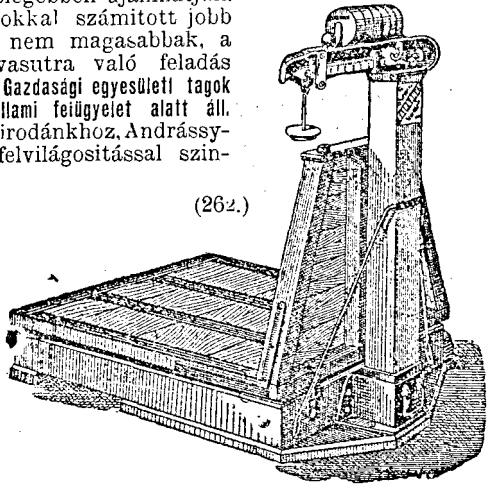

Fairbanks mérlegek a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolosúlyos fémmérőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésük fogva úgy hazánkban, mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

ezszerű és a célnak megfelelő szerkezetük fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legméltóbban ajánljuk. A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tizedes mérlegek árainál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasuttra való feladás költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami feűgyelet alatt áll. Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-út 14. címzandők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

(262.)

**FAIRBANKS
MÉRLEG és GÉPGYÁR**
részvény-társaság
BUDAPEST.

Andrassy-út 14.
Gyár: Külső Váci-út 156.

Erdélyrészi tizenharmadik

Tenyészállatkiállítás és Tenyészállatvásár

használati lóvásárral, díjazással és gazdasági gép, szerszám és kellékek bemutatásával összekötve.

A nagym. m. kir. földmivelésügyi miniszter úr erkölcsi és anyagi támogatásával rendezti

az Erdélyi Gazdasági Egylet állattenyésztési és állatkiállítási szakosztálya.

Kolozsvárt, 1900. aug. hó 31., szept. 1., 2. és 3-án, a sétaterén.

Az állatkiállítás beosztása és jutalmai. A díjak két kategóriára oszlanak és pedig: aranydíjak főleg nagyobb birtokosok részére és pénzdíjak kizárólag kisebb birtokosok részére. (Kisebb birtokosok alatt értetnek azok, kiknek birtokuk 50 holdat meg nem halad; azonki-ül ide számítottak a gazdatisztek, lelkészek, tanítók és körjegyzők is.) A kisebb birtokos a kitűzött aranydíjakra is versenyezhet.

A kiállítás osztályai és díjai a következők:

I. osztály. Tenyészlő. A) Méneses lovak részére a díjak összege: 2000 korona. B) Gazdasági lovak részére a díjak összege: 1500 korona.

II. osztály. Tenyészszarvasmarha. A) Erdélyi magyar fajták díjainak összege: 5000 korona. Csak tisztavérű állat díjazható. B) Erdélyi hegyi barna, riska fajták díjazására: 200 korona.

III. osztály. Bival. Díjak 500 korona értékig. (373.)

IV. osztály. Juh. Díjak összege: 400 korona.

V. osztály. Baromfi. Díjak 500 korona értékig, (ebből galambok díjazására 60 korona.)

VI. osztály. Külön pályázat. A tenyészállatkiállítással kapcsolatosan kettős fogat díjazás tartatik. Díjak összege: 600 korona.

Hogy a rendező bizottság a részvétel mérvéről idejekorán tájékozva legyen, a bejelentések 1900 július 15-től, augusztus 15-ig bezárólag fogadtatnak el.

A fenti kiállítással kapcsolatban és egy időben Kolozsvárt, a Lövölde termében és kertjében rendezendő

Gazdasági gép-, szerszám-, kellékek-, anyagok-, termények és termékek bemutató kiállításának

Programja és főbb tudnivalói:

Kiállíthatók: a) Mindennemű gazdasági gépek: Ékek, vetőgépek, arató- és cséplőgépek, malomszerkezetek, tejgazdasági, baromfitenyésztési, méhészeti, selyemtermelési, szőlőszeti, borászati, gyümölcsészeti és más gazdasági mellékágazati gépek és felszerelések stb. stb. b) Eszközök és szerszámok. c) Kellékek és anyagok: Vetőmagvak, műtrágyák, gazd. vegyszerek (robbanók kivételével), állatgyógyyszerek stb. d) Termények és termékek: Gabona, hüvelyes és takarmánymagvak; mezőgazdasági termények; mezőgazdasági háziipari készítmények stb. e) Mezőgazdaságot érdeklő új találmányok **Bejelentések** e kiállításra, a helypénznek egyidejűleg való beküldése mellett, legkésőbb 1900. évi augusztus 20-áig fogadtatnak el. Úgy a bejelentések, mint a helypénzek: „Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalának Kolozsvárt” ezímen küldendők. **Helypénzek:** a) A fedett és zárt nagyteremben □ méterenként 5 korona. b) A szabadban □ méterenként 3 korona, 10 □ méteren felüli bejelentésnél az egységárak 20%-al, 25 □ méteren felülinél: 30%-al olcsóbban számítatnak. **Kiállítók diszoklevelet kapnak.** E kiállítás — kívánatra — tovább is nyitva fog tartatni.

Mindkét kiállításra **programot és bejelentési íveket** küld — kérésre:

„Az Erdélyi Gazdasági Egylet Titkári hivatala Kolozsvárt.”

Elsőrangú műkiállítás. (366.)

VILÁG PANORÁMA

KOLOZSVÁR, R. k status-palota.

Minden hétre új műsorozat.

Ezen a héten: Nápoly, a Vezuv és Pompeji.

A jövő héten: Az 1900-i párisi világkiállítás

I. Ciklus.

Belépő díj: 20 kr. gyermekjegy: 10 kr.

Nyitva van mindennap

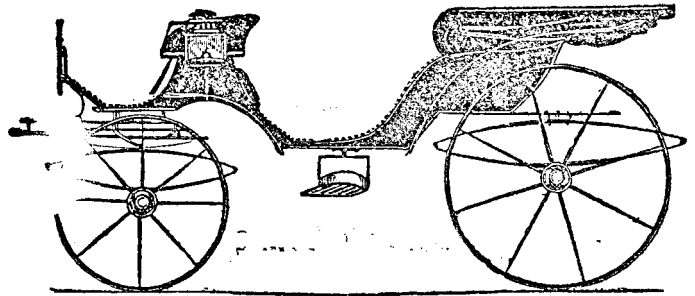
dél előtt 9-től, este 10 óráig.

Első alföldi legnagyobb kocsigyártó telep.

Számos kiállításon arany éremmel kitüntetve. (371.)

Ifj. Hodács János kocsigyártó

Szeged, Kistisza-utca 4. szám.

Üri kocsik nagy választékban raktáron.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen, bérmentve

Megrendelések hintók átalakítására és fényezésére pontosan teljesítetnek.

Eladó Méz!

A legfinomabb erdei színméz $\frac{1}{2}$
kilogrammos üvegekben à 1 koro-
na. kapható az „Erdélyi Gazda”

kiadóhivatalánál!

(375)

„AZ ANKER”

élet- és járadékbiztosító társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, YI., ker. Deák-tér 6. szám

(Anker-udvar), a társaság saját házában.

(Alapított 1858.)

Összes vagyon . . . . . 134 millió korona

Biztosítási állomány . . . . . 500 millió korona

Eddigi kifizetések . . . . . 221 millió korona

A nyereségrészesüléssel biztosítottak a **vegyes és haláleseti biztosításoknál** A osztalékterv szerint — mint husz év óta — 1899-ben is az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve. A **vegyes és takarékpénztári biztosításoknál** B osztalékterv szerint (évenként emelkedő osztalék) az összes — az egész biztosítási

tartamon keresztül befizetett díjak 3%-a, illetőleg az évi díjnak $\frac{1887}{9\%}$, $\frac{1898}{12\%}$, $\frac{1899}{15\%}$, $\frac{1900}{18\%}$ fizettetett ki készpénzben. (372.)

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.

Olcsó díjak. — Kedvező feltételek. — A képzelhető legnagyobb biztonság

Prospektussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, (hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők,) valamint a társaság ügynökei.

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyáranak képviselősege és bizományi raktára.

Hirschfeld Károly vaskereskedőnél

KOLOZSVÁRTT, Széchenyi-tér 42., az új vashid előtt.

Nagy raktár: Mindenféle vasárúk, szerszámok, házieszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Állandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben.

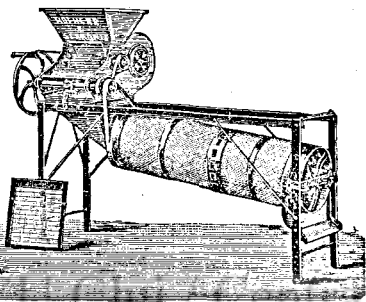
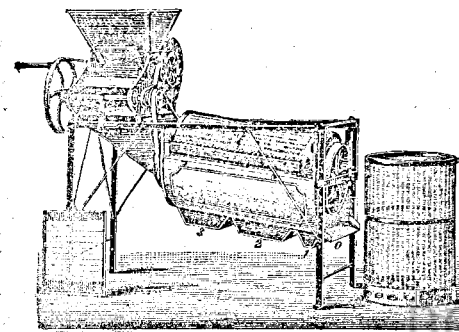
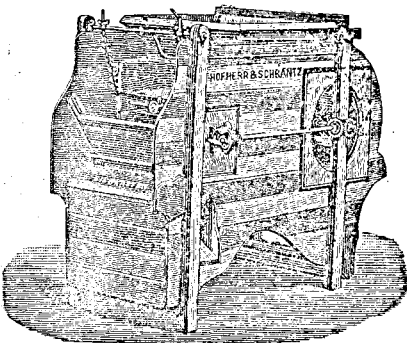
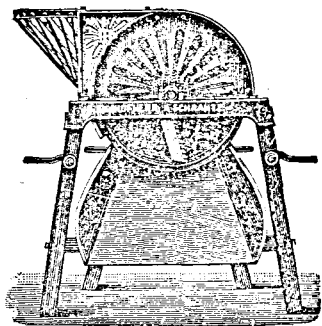
Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA DRILL” sorbavetőgépek kerék-kiváltás nélkül.

TRIEURÜK és ROSTÁK,
RÉPA és SZECSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARALÓK,
LÓHERMAG KIDÖRZŐLŐ-GÉPEK,

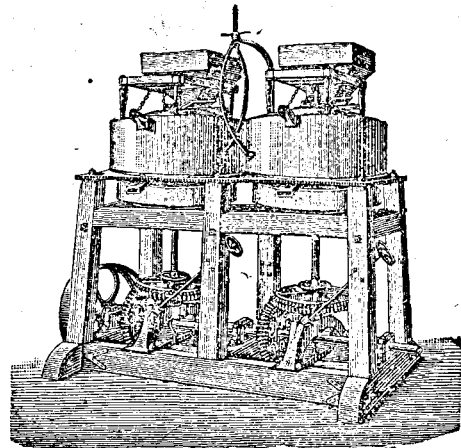
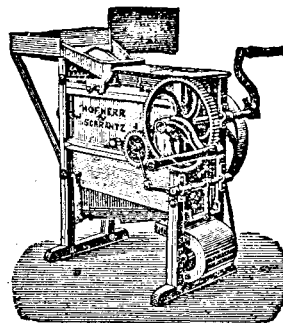
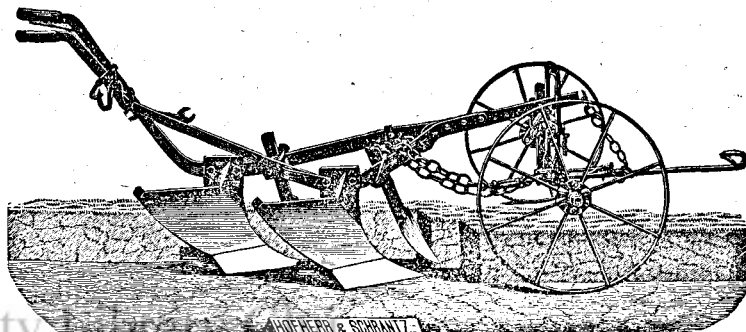
ACZÉL RAJOLÉKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
Eszközök,
GŐZSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALDZÓK,

JÁRGANY és KÉZISÉPLOK, TAKARMÁNYKAMRA BERENDEZÉSEK.

- Kívánatra képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

(345)

Hazai Jpan

FUCHS és SCHLICHTER.
Budapest, VI. Jász-utca 7.

ELSŐ ÉRMEK, ARANY KITÜNTETÉSEK, ALLAMDIJAK stb.

A BALANCE SEPARATOR

lefölöző-gépek hat hónap alatt kifizetik önönmagukat.

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR

FUCHS és SCHLICHTER

BUDAPEST, VI., ANGYALFÖLD, JÁSZ-UTCZA 7.

(292. II.)

Kézi és erőhajtású tejgazdasági telepek és szövetkezetek teljes berendezése.

Tisztelt vevőinknek hosszabb időre biztos vajpiacot biztosítunk.

76 darab **anya kocza**,
16 darab **kan** és
25 darab **herélt kocza**,
(tisztá kondor)

— együttesen vagy részletekben is —
Szabó Józsefnél
Szász-Fenesen. (374.)

Eladó

A legjobb és legolcsóbb

FAKONSERVÁLÓ SZER

most és marad is a már 20 év óta kipróbált

Avenarius-féle szabadalmazott

CARBOLINEUM

Részletes leírások és útmutatások ingyen és bérmentve.

AVENARIUS R. Carbolineum-gyára Amstetten.

Iroda: Bécs, III/I. Hauptstrasse. (383.)

Jó családból való kis leány, egy vagy kettő, esetleg kis fiú, magános özvegy urnőnél teljes ellátásra jutányos díjazás mellett felvétetik.

Jó koszt, tisztaság, gondozás mint otthon. (390.)

Értekezhetni: Kültorda-utca 13. sz. kapu alatt jobbra I-ső ajtó, ipariskola épületben.

Minta hentes üzlet

Lévay János

Kolozsvár (391.)

K. monostor-u. Megyeház mellett.

A n. é. közönség becses pártfogásába ajánlja hentes üzletét.

Minden különlegeség kapható.

Magasabb qualificációval és megfelelő gyakorlattal bíró gazdasági főtiszt, igazgatói vagy más bizalmi állást keres. Időszaki megbízásokra is reflektál.

Hazafiak!

(359.)

Üzletünknek 30 év óta megszerzett jó hírnevét továbbra is fenntartani óhajtjuk dacára hogy az általános árfelemelés bekövetkezett. Üzletünkben még a régi jutányos árban szolid kiszolgálás mellett minden kézmű, rövidárú, vásznak, cipő, kalap és gyermekjáték kapható és iparkodunk a külföldi árukat honi készítménnyel kicserélni. Nagy raktár zsebkönyvből, különleges férfi és női kivágott gombos és magas tűzős cipő árúkból.

Monogramok és hímzések a legújabb minták jutányosan előnyomtattnak.

Központi nagy áruház!

KOHN LAJOS ÉS TÁRSA

Kolozsvár, belhid-utca 24. (a m. kir. posta-palota mellett.)

HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszerháza a sz. Józsefhez

Bécs, XII/2, Schönbrunnerstrasse 182.

Hotter-féle Absorbinol

1/2 palack frt 6— 1/2 palack frt 3.50.
Eltávolít mindennemű kővést és zsíros testtapadékat, anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metamódott és gyenge inakat, eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmok és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajoknál, csülökdagasztoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakon, vastag bokánál, dagasztoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdek remegését megszünteti és meggyógyítja a zúzódásokat.

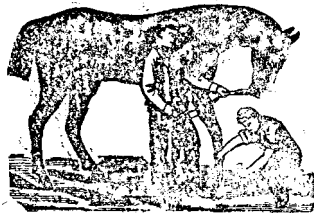
Hotter-féle Agril táppora

lovak és szarvasmarhák számára, 1 csomag 80 kr.
Kitűnő potlek a takarmányhoz az állat ereje és egészségének fenntartására; minden vese-, máj-, hólyag- és idegbajnál alkalmazandó.

Hotter-féle holttetemkenőcs

1/2 tégely 2 frt. 1/2 tégely 1 frt. 20
Félülmulhatatlan holttetem eltávolítására régi bajoknál is.

HOTTER'S

állatgyógykészítményei

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem értek. Raktárak a gyógyszerházakban és drogériákban.

Főraktár: Dr. BUDAI EMIL városi gyógyszerháza Budapest városházánál. Dr. Egger Leó és Egger J. Nádor gyógyszerháza Budapest, VI. Váci-körút 17. és TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza Budapest VI. Király-utca 12. (324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öreg korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradalmakra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bénulás, szagatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópóra

1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók etvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

Hotter-féle kólika elleni szer

1 üveg 1 frt 50 kr.

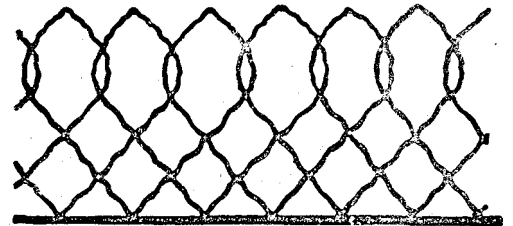
Lovaknál mindennemű kólika és hűgy felakadás, szarvasmarhákban pedig puffadás ellen alkalmazandó.

LÉBER GYULA

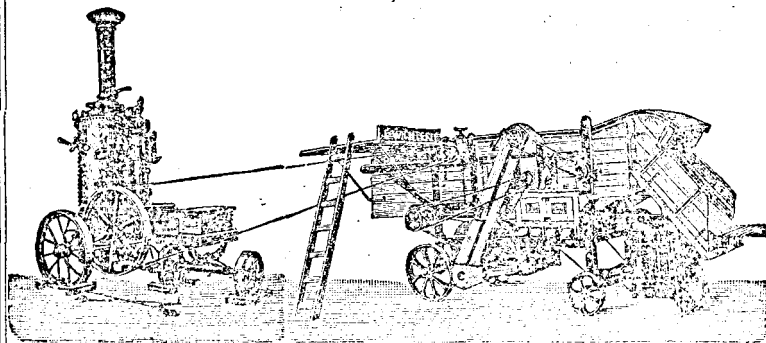
első erdélyi sodrony szövetséget és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pince, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányórosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövét, szelelő és löherosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és csínzövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczélt tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különböző mintákban, fakeretbe foglalt rosták és szíták, ruganyos ágybetétek (mátráz), sodrony-láb-törő. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (339.)

1895., 1896., 1897., 1898., 1899. évben 32 első díjjal kitüntetve.

A jelenkor legtekélyesebb és legjobb motor-cséplőkészletei.

Első proszniczi Gazdasági Gép- és Motorgyár, Wichterle F.

Magyarországi vezérképviselő: KÁLLAI LAJOS.

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50. szám

ajánlja legújabb hírneves szabadalmazott, teljesen szikramentes

motor-cséplőkészleteit

kettős tisztítóval, árpatoklyászoló és legcélszerűbb löherhűvelővel; olcsó árak és kedvező fizetési feltételek mellett Nagy munkaképességeért és legmegbízhatóbb tartós szerkezetéért teljes jótállás. Legolcsóbb üzemeltetés az összes létező motorgépek között. — Cizemekkel szívesen szolgálunk, hol a gépek működésben is megtekinthetők. Motorkészleteink és egyéb gazdasági gépeink megtekinthetők nagyszabású telepünkön VI., Gyár-utca 50., hol üzembem mutatattunk.

Már több mint 500 cséplőkészlet sikerrel működésben.

(323. II.)

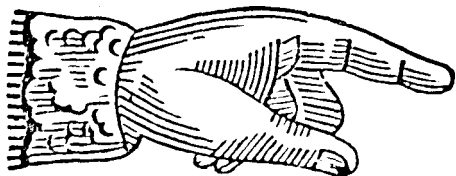
VIZMENTES PONYVÁK KAZAL, MOZDONY ÉS CSÉPLŐGÉPEKRE.

Elpusztíthatlan — minőségben

REPCEPONYVÁK,

Vitorla-vászon ponyvák,

KOCSI-PONYVÁK.

Alapított 1830. — Cs. kir. szab. vízmentes szövetséget. 46 Kitüntetés.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

BUDAPEST, V. ker. Thonét-udvar.

TELFS, (305) (Tirol.)

BÉCS I., Volksgartenstrasse 1.

Vízmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — 1 metr. 1 K. 60 fillér és följebb

Zsákok

Tarpaulin-varrással és varrás nélkül 75 fillér és följebb. Rovatás-Kender- Sátorok, esőköpenyek öltönyök, kendertömlő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. Minden város jobb üzletében a mi gyártmányainkat tartják és szíveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni.

Kishirdetések felvételnek (minden héten csütörtök délig): a Kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Belközép-u.: 11. sz. emelet.

Előre fizetendő

Levélbeli tudakozódásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz levélbélyeg me'lékelletik.

KIS HIRDETESEK.

Ezen rovatban minden 20 cm. területű hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona, mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A szöveg 50 szóig terjedhet, ezen felül még egy, vagy — szükség szerint — több ilyen 20 cm.-es terület (egymás mellett, vagy fölött) rendelendő. Tudakozódásoknál csak a kishirdetések számára kell hivatkozni.

LEGNAGYOBB
(368. I.)
**iroda, iskola-
szer és papir-
árúház**
Stief Jenő és Társa
KOLOZSVÁRT.

„Zöldfa vendéglő“
Kolozsvárt.
Vidéki kis gazdák talál-
kozó helye.
Olcsó és tiszta szobák,
olcsó s jó ételek s italok
Pontos kiszolgálás. Külön
istálló és kocsiszin.
Tisztelettel
Manás József
(356.) vendéglős.

DROGUERIA.
BURGER FRIGYES
KOLOZSVÁR,
Fötér.

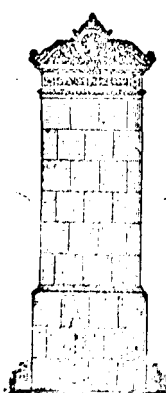
Gyógyszerek, kótszerek, be-
tegapólishoz szükséges min-
dennemű kellékek, illatszere-
k, pipere-cikkiek dús
(358.) raktára.

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok,
citerák, cimzabalmok, fa- és réz fuvóhangszerek,
valamint azok alkatrészeinek nagy választékú
raktára; továbbá német és olasz húrokat

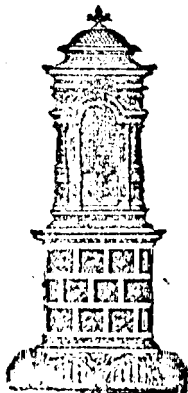
Braun Mihály
hangszergyáros (347.)
KOLOZSVÁR, Wesselényi Miklós-u. 18/a.
Mindennemű javítások pontosan és olcsón
eszközöltetnek.
Vidéki megrendelések gyorsan teljesítettnek.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

MAGYAR IPAR!!!

Az eperjesi Cserépkályhagyár fióktelepe
HIRSCHFELD KÁROLYNÁL
KOLOZSVÁRT.
Barna, bőrbarna, seladonzöld, Chamois és Majo-
lika kályhák egyszerű és díszes kivitelben
előnyös áron.
Mutatvány rajzokkal áttekintés végett készséggel szolgál.

Felállítás
gyári szerelők
által
felelősség mellett.
(344.)

Vidéki gazdák figyelmébe!
„Orient szálloda“
kávéház és étterem
KOLOZSVÁRT, Nagy-utca.
A modern kor igényeinek
megfelelően átalakított ven-
dégszobák; naponként 85
król följebb.
Az ételek háziassak, olcsók,
borai valódiak kiszolgálása
olcsó és pontos. Szíves párt-
fogást kér: (352.)
a szállótulajdonos.

Csemege szállót,
nemesfaj sárga és
zöld belü dinnyét,
veszek és eladok nagy
mennyiségben.
Ajánlatok: (343.)
Szele Márton
fűszer és csemege keres-
kedésébe
Kolozsvárt.

BABÓS és TÁRSAI
vaskereskedése KOLOZSVÁRT
Belközép-u. 25. Telefon 351.
Ajánlja dusan felszerelt
raktárát mindennemű vas-
árúkból u. m. Gazdasági esz-
közök Becher és Melichar féle
Sack mintájú ekék, gép felsze-
relések, gépolaj gepiszij stb.
(351.)

Braun Mihály
hangszergyáros (347.)
KOLOZSVÁR, Wesselényi Miklós-u. 18/a.
Mindennemű javítások pontosan és olcsón
eszközöltetnek.
Vidéki megrendelések gyorsan teljesítettnek.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A legjobb minőségű
zsebkések ollók, beretvák,
konyha-kések,
valamint
méhészeti és kerti eszközök
nagy választékban kaphatók
KÚN MÁTYÁS
készművesnél
KOLOZSVÁRT,
Belmagyar-utca 2. sz.

Javitások és kö-
szörűzések elvál-
laltatnak.
Nikkelező telep.
(350.)

Van szerencsém a t. helyi és
vidéki közönség b. tudomá-
sára hozni, hogy épületfa és
deszka raktáramat Nagy-u.
30 sz. alá helyeztem át; azon
igyekezem, hogy a t. vevő
közönség eddigi szíves párt-
fogását továbbra is kiérde-
meljem szolid és pontos ki-
szolgálással. (354.)
Zélig Samu.

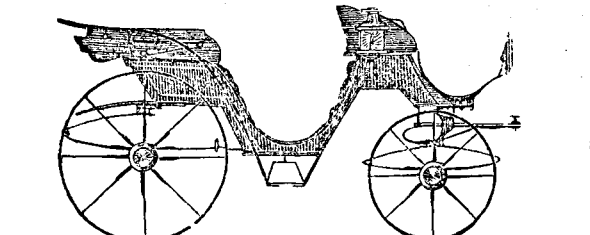
**Műlakatos-, Pénzszek-
rény- és Takaréktűz-
hely-gyár** (348.)
Fekete Sándor
műlakatos
Kolozsvárt,
Széchenyi-tér 20.
Ajánlja e szakokban ki-
váló és czinos gyártmá-
nyait.
Árjegyzékkel készséggel szolgál.

„Angol királynő“
elsőrangú
SZÁLLODA
Kolozsvárt.
Tiszta és olcsó szobák,
pontos és figyelmes ki-
szolgálás.
Valódi jó borok, italok.
Vonathoz omnibus közlekedés.
(346.) Mély tisztelettel
Sebesi Pál.

Őszi Albert
ékszerész és órás
nagy raktára
KOLOZSVÁRT,
Wesselényi M.-u. 2.
Hol minden e
szakba vágó javítás
felvétetik.
(353.)

Biasini szálloda
Kolozsvárt.
Vidéki urak találkozó
helye.
A legkényesebb izlésnek
is megfelelően átalakított
szobák, étterem s kávé-
ház. — Jó és olcsó ételek
s italok. — Figyelmes és
pontos kiszolgálás.
Valkovics Samu
(349.) tulajdonos.

**Ragados sertésbetegségek ;
sertésvész és
sertésorbáncz**
ellen legbiztosabb védőszer
az **Aconit** és **Arsenik** hom.
100 gramm 30 kr. 5 kilós
küldeménynél ingyen csoma-
golás és portó mentes.
Használati utasítással együtt
(380.) kapható:
PESEVITZ GUSZTÁV
gyógyszertárban
PANKOTÁN (Arad m.)

Szeszák Ferencz kocsigyártó Kolozsvárt.
Elvállal mindennemű új kocsik elkészítését, valamint
kocsijavitásokat vagy átalakításokat. (357.)

— Gazdatiszti állást keres vagy ideigle-
nes munkát is elfogad igen ügyes gyakorlati
gazda. Czime 336. szám alatt megtudható a
kiadóhivatalban.
— Kovácsnak ajánlkozik teljesen kép-
zett gyári kovácssegéd uradalmaiba. Czime
336. szám alatt megtudható a kiadóhivatalban.
— Egy gépész állást vagy nyári csép-
lést keres. Czime (336.) alatt a kiadóban.

Telefon-szám 34.
Szegedi Zoltán
vaskereskedése
Wesselényi M.-u., a postaépület mellett.
Szer-zám, vasalás, épít-
kezési és iparos vasanya-
gok. Konyha, háztartási
és gazdasági eszközök.
(362.)

Bányüzem 150 év óta.
11 elsőrendű kútintetés!
Ujbányai Malomkőgyár
Részvénytársaság.
UJBÁNYA (Bars-m.)
Posta-, távírda- és vasut- állomás.
Új! „Vulkán“ malomkő! Ennél
jobb malomkő nem létezik!
Ajánlja kitértő hírnevű
quarczús trachyt malom-

BENYOVI TS ISTVÁN
szijgyártó üzlete,
KOLOZSVÁRT,
Wesselényi Miklós-utca 16. (Angol Királynő szállodával szemben)

SZIJGYÁRTÓ ÜZLETEMBEN
bármi nemű e szakmához tartozó tárgyak dús válasz-
tékban, szabott és jutányos ár mellett kaphatók.
Megrendeléseket magyar, német, francia, ango
minta szerint, rajz vagy fénykép után elvállalók, a
legkülönlegesebb kívánalmat kielégítőleg, helyben
vagy vidéken, a legpontosabban kitűnő és tartós elő-
állításban, olcsón teljesítik; ugyszintén javításokat is.
Kiváló tisztelettel
BENYOVI TS ISTVÁN
szijgyártó.
Vidéki megrendeléseket, ugyszintén
javításokat gyorsan, pontosan és legjutányosabb
árban teljesítik.

Ujdonságokkal
LEGGAZDAGABBAN
BERENDEZETT
**könyv- és kő-
nyomda**
Stief Jenő és Társa
KOLOZSVÁRT. (368. II.)

kőveit egy darabból (u. n.
tót malomkővek) főleg ten-
geri-örlésre; továbbá saját
gyártmányú francia mód-
ra készült fedél nélküli
igen kemény, szívós és éles
kőveit minden örlés czélra.
Igen látányos árak. Kedvező fizetés
feltételek. Bizonyítványok elsőrendű
malomkőtől.
Kérjük a t. malomtulajdonos
urakat, forduljanak teljes biza-
lommal az (376.)
Ujbányai malomkőgyár rész-
vénytársasághoz Ujbánya.
Árjegyzék és kőmintákkal bér-
mentve és ingyen szolgálunk.

Első erdélyi ablakredőny-gyár
FRIEDMANN ADOLF
KOLOZSVÁRT.

A helyben (Nadas-utca 12. szám a.) létesített
ablakredőny-gyárban mindennemű szövött
redőny, jalousia és görfüggöny megrendelés
szerint gyorsan és pontosan készül.

Megrendelések a tulajdonos lakásán Nagy-
malom-utca 1a. szám alatt (Bányai ház) levő
irodában is eszközölhetők.
Minták és árjegyzék kívánatra bérmentve.
(334.)
**Első erdélyi ablakredőny
jalousia és faszövőgyár.**

GEITTNER és RAUSCH BUDAPEST

MŰSZAKI ÜZLET ÉS MALOMKÖGYÁR HÁZTARTÁSI CZIKKEK, GAZDASÁGI CZIKKEK
nagy raktára.

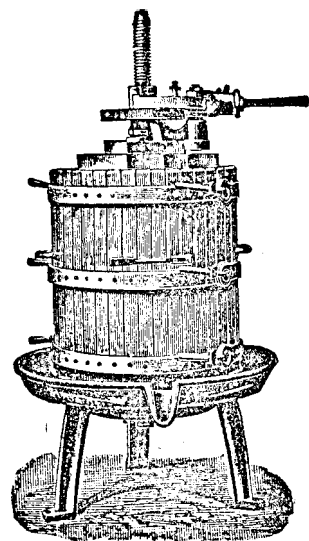
A biharmegyei gazdasági egyesület idei permetező versenyén arany érmet nyert.

Szőlőszeti és borászati szükségletek:

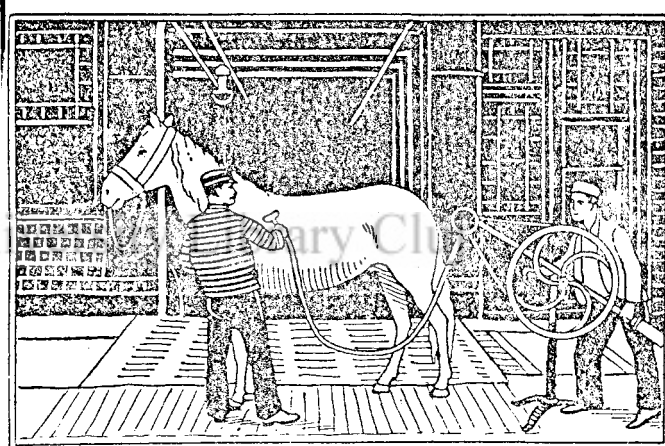
- „Automatique“ egyedüli igazán ön-működő permetező,
- Szénkénegezők,
- Kénporozók,
- Borsajtók,
- Szőlőzúzó,
- Borszivattyúk, stb.

(387.)

Barton Gillette nyíró gépek

Lónak,
Juhnak
és
szarvas-
marhának.

kéz-,
láb-
és
erő-
hajtásra.

A kolozsvári kiállításon

1900. augusztus 31-szeptember 3-ig
mintadarabok láthatók lesznek.

GEITTNER és RAUSCH BUDAPEST,

Andrássy-út 8. szám.

ELFOGVA a világ legjobb csapdája:

az

„OUT O' SIGHT“

által

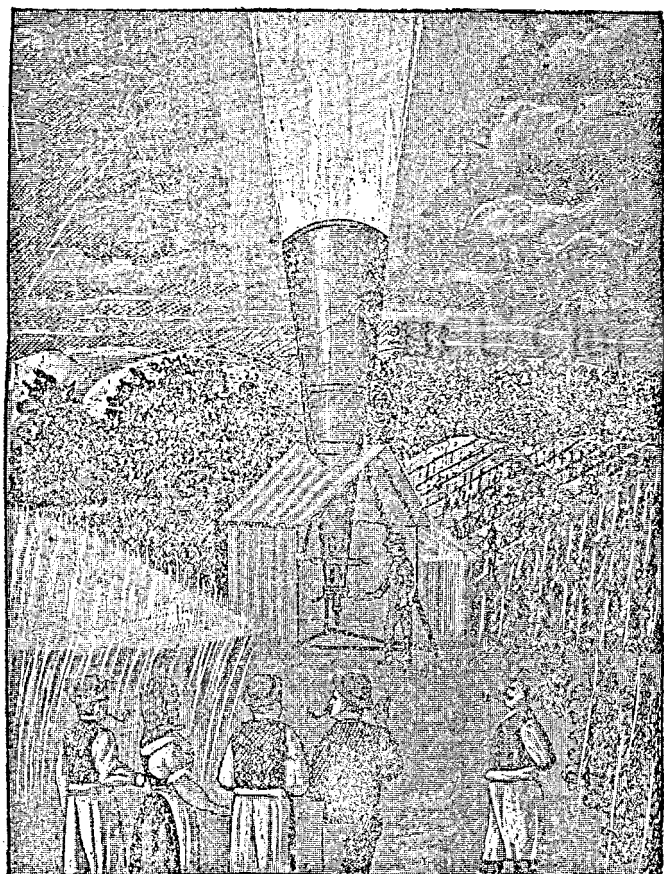
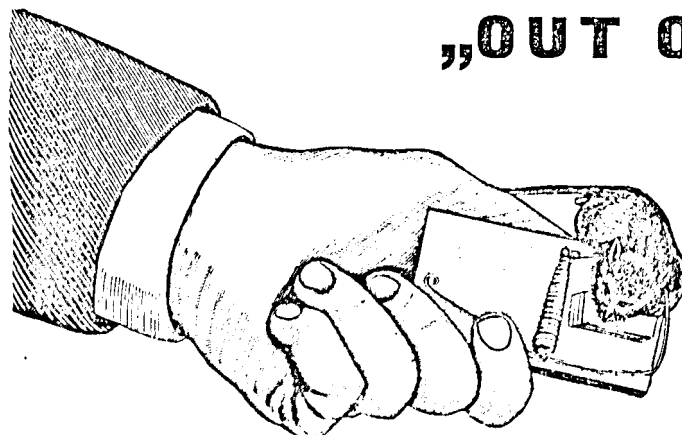
Egérfogó . . . . . K. ---50.

Patkányfogó . . . . . K. 1.20.

GEITTNER és RAUSCH

BUDAPEST, Andrássy-út 18.

Ismételadók kerestetnek.

Farkas és Faragó-féle

legjobbnek elősmert, szabadalmazott gyutacsos

viharágyúk.

**Tejgazdasági
eszközök
és kellékek.**

Ujdonság:

Tejkannák

gummi gyűrű nélkül.

